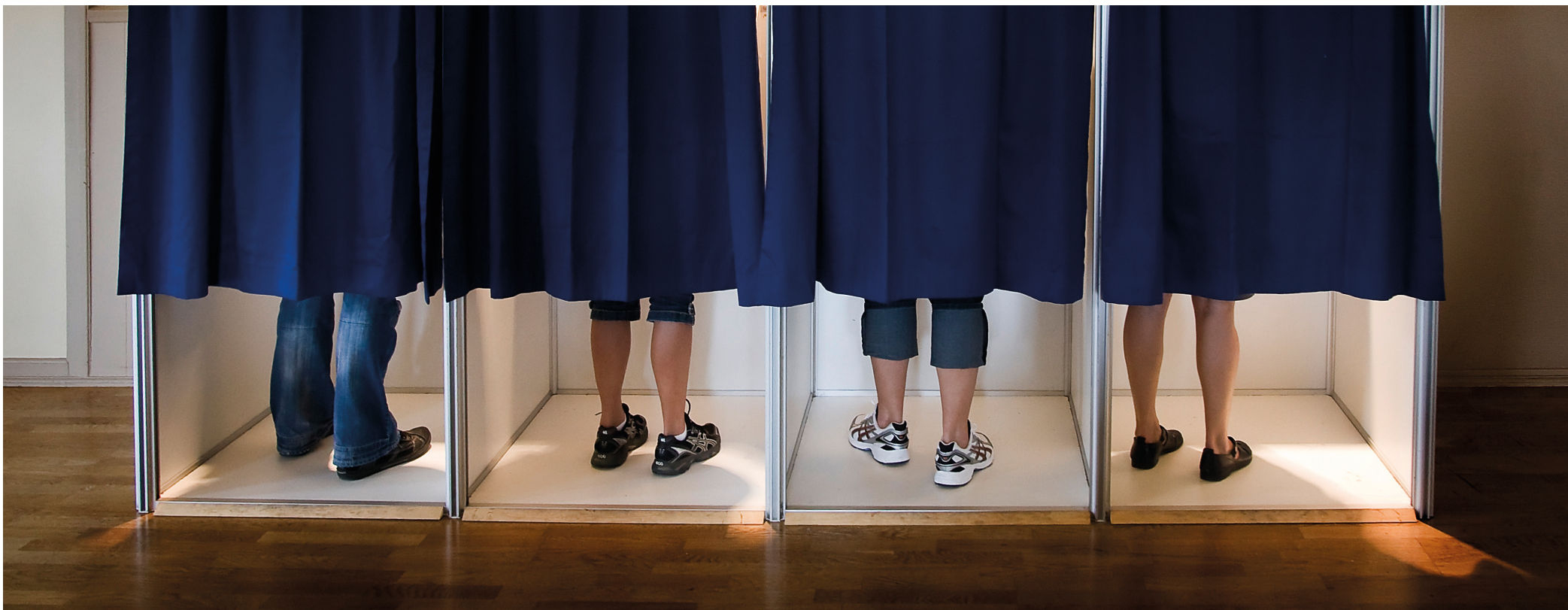

Kort fortalt 2025

Informationsmateriale til kandidater til Kommunalvalg 2025

Forord

I Sønderborg Kommune har vi meget at være stolte over. Overalt i vores område emmer det af skønhed, historie og fællesskab: lige fra det smukke Naturpark Nordals, Hertugernes Augustenborg til strand og vand på Sydals. Fra den internationale havnefront i Sønderborg, Nydam Mose mod nord, Gendarmstien på Broagerland mod syd til den Kongelige Køkkenhave i Gråsten mod vest.

Vi har nogle af Danmarks bedste normeringer i daginstitutionerne, nye børnehaver, et stort fokus på skolernes udvikling i Skolernes Årti, hvor vi både moderniserer skolerne fysisk og har fokus på læring og ikke mindst fokus på elevernes videre færd ind på en ungdomsuddannelse. Vi har en ambition om et fantastisk studiemiljø og har uddannelser i verdensklasse, der giver vores virksomheder mulighed for at vækste og udvikle sig. Det tidligere Byråd har haft fokus på bosætningen, erhvervslivet, beskæftigelsen og ikke mindst den grønne omstilling igennem ProjectZero. Vi er på vej mod en CO2 neutral kommune i 2029.

Vi har grønne busser, kilometervis af cykelstier, en elfærge til Ærø med endnu en på vej til Fyn, motorvej, en moderne lufthavn på vingerne, mens der arbejdes på en fast broforbindelse mellem Als og Fyn.

Vi har en masterplan for bosætning, erhverv og grøn vækst, en masterplan for events, en masterplan for turisme og handel, strategier for kommunens byer og et væld af planer og politikker. Sammen sætter de retningen for Sønderborg Kommunes udvikling, for vi vil være mere og bedre end i går. Og vi vil gøre det sammen, Byråd, borgere og medarbejdere i Sønderborg Kommune.

Som potentiel byrådspolitiker er du med til at sætte retningen for udviklingen i Sønderborg Kommune. Det er et stort ansvar og et privilegie, som kræver hårdt arbejde. Som en af Byrådets 31 medlemmer er du med til at træffe beslutninger, som påvirker alle borgere og medarbejdere i Sønderborg Kommune.

For at ruste dig bedst muligt til opgaven som byrådspolitiker kan du dykke ned i Kort Fortalt, som giver et indblik i Sønderborg Kommunes centrale nøgletal på en lang række udvalgte områder. Uanset om du overvejer at stille op til Byrådet for første gang eller allerede har erfaring med det politiske arbejde, er det afgørende at have et solidt overblik over de faktiske forhold, der former vores kommune. Du vil kunne se, hvor vi kommer fra, hvor vi er på vej hen, hvordan det står til med bosætningen, befolkningstallet, budgetterne og en hel masse anden nyttig viden. Det er tænkt som en indgang til den vigtigste information, som kan understøtte dine overvejelser, prioriteringer og fremtidige beslutninger som byrådsmedlem. På den måde kan dine politiske ambitioner tage afsæt i den virkelighed, vi står i – og de muligheder, vi sammen kan skabe.

Med andre ord, så får du et godt kig ind i virksomheden Sønderborg Kommune, og Kort Fortalt giver dig forhåbentlig en interesse og nysgerrighed på vores fælles fremtid for Sønderborg Kommune.

Jeg ønsker jer rigtig god fornøjelse med læsningen (og valgkampen).

Tim Hansen
Kommunaldirektør i Sønderborg Kommune

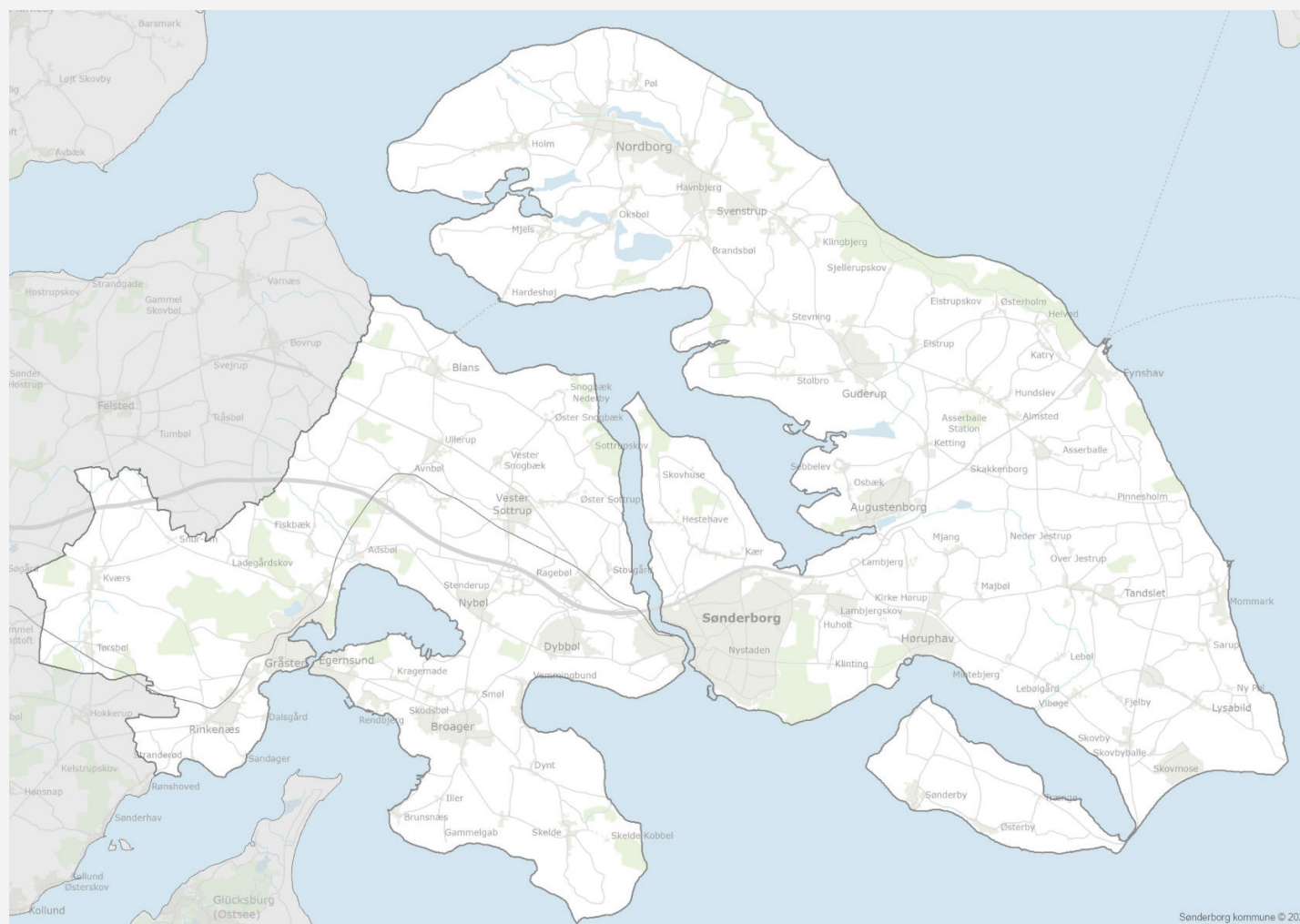

Indhold

Forord	2	Erhverv og turisme	34
Indhold	3	Arbejdsmarked	41
Oversigtskort over Sønderborg Kommune	4	Kultur	44
Politisk styring i Sønderborg Kommune	5	Sundhed	48
Økonomiske nøgletal for Sønderborg Kommune	9	Social, senior og handicap	50
Sønderborg Kommunes befolknings- sammensætning og udvikling	18	Børn og uddannelse	54
Teknik og miljø	23	Kilder	60
Bæredygtighed og klima	30	Links	61

Oversigtskort over Sønderborg Kommune

Politisk styring i Sønderborg Kommune

SØNDERBORG KOMMUNES POLITISKE STYREFORM

Sønderborg Kommune styres af en kommunalbestyrelse, som i Sønderborg Kommune kaldes Byrådet. Borgmesteren er formand for Byrådet. Et byråd kan bestå af et ulige antal medlemmer mellem 9-31, men for de sønderjyske kommuner gælder der en særlig regel, hvorefter Byrådet skal have 31 medlemmer. Dette skyldes hensynet til repræsentation af det tyske mindretal i byrådene.

Kommunerne kan vælge mellem forskellige styreformer. I Sønderborg Kommune har vi valgt at have udvalgsstyre, hvilket er det mest udbredte i Danmark.

Som udgangspunkt er der alene et krav i loven om, at der skal være et økonomiudvalg samt ét yderligere stående udvalg (også kaldet fagudvalg). Derudover kan man nedsætte særlige udvalg, som bl.a. kan forberede eller rådgive omkring særlige områder. Disse udvalg benævnes i daglig tale 17-4-udvalg (Lov om Kommunernes Styrelse § 17, stk. 4). Udvalgene nedsættes af Byrådet, der fastsætter både hvilke opgaver, udvalgene skal have samt hvordan sammensætningen skal være. Dette sker for de stående udvalg i Styrelsesvedtægten. I modsætning til Økonomiudvalget og de stående udvalg, kan 17-4-udvalgene også bestå af medlemmer, der ikke også er medlem af Byrådet. Det kan fx være fra en relevant interesseorganisation, landsbylaug eller en kommunalt ansat.

Økonomiudvalget tager sig bl.a. af opgaver inden for løn- og personaleforhold, kasse- og regnskabsvæsen, kommuneplan, planstrategi samt køb og salg af fast ejendom. I Sønderborg Kommune har vi herudover i valgperi-

oden 2022-2025 nedsat følgende stående udvalg:

- Arbejdsmarkedsudvalget
- Børne- og Uddannelsesudvalget
- Natur-, Klima- og Miljøudvalget
- Social-, Senior- og Handicapudvalget
- Sundhedsudvalget
- Teknik-, By- og Boligudvalget
- Udvalget for Erhverv og Grøn Vækst
- Udvalget for Kultur, Idræt og Medborgerskab

Herudover har vi i samme periode haft et § 17, stk. 4 udvalg, nemlig:

- Udvalget for Bæredygtighed og Landdistrikter

Udover de stående udvalg findes der en række nævn og råd. Det drejer sig blandt andet om:

- Beboerklagenævnet
- Bevillingsnævnet
- Børne- og Ungeudvalget
- Handicaprådet
- Huslejenævnet
- Integrationsrådet
- Ældrerådet
- Udsattesamrådet

SØNDERBORG KOMMUNES ADMINISTRATIVE ORGANISERING OG STYRELSE

Borgmesteren har den øverste ledelse af den samlede administration,

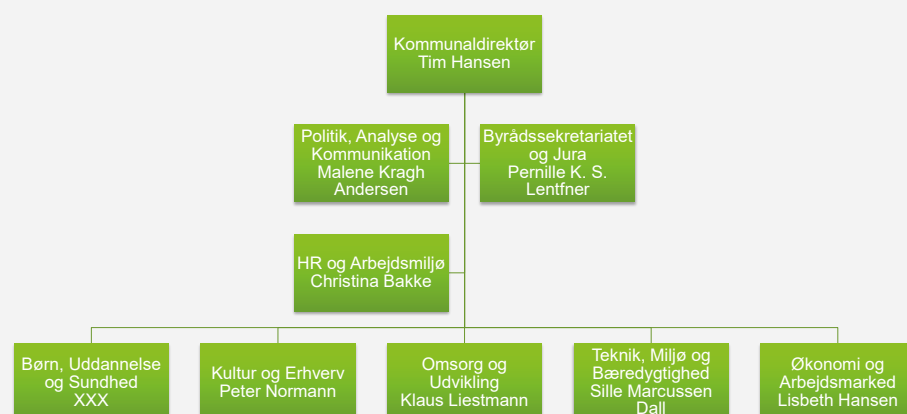

men kommunaldirektøren er i praksis på vegne af borgmesteren øverst ansvarlig for personaleforhold, administrationens indretning samt den måde, kommunen løser sine opgaver på.

Kommunens samlede ledelse varetages af Direktionen, der udover kommunaldirektøren består af direktørerne for de øvrige fem forvaltninger.

Sønderborg Kommunes administrative organisering fordeler sig således på seks forvaltningsområder:

- Kommunaldirektørens Stabe
- Børn, Uddannelse og Sundhed
- Kultur og Erhverv
- Omsorg og Udvikling
- Teknik, Miljø og Bæredygtighed
- Økonomi og Arbejdsmarked

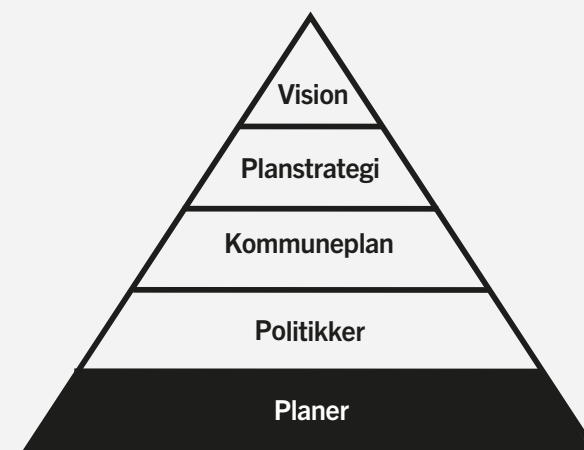

BYRÅDETS VISION 2022-2025

Byrådets vision og planstrategi indeholder Byrådets overordnede visioner og målsætninger for kommunens udvikling i byrådsperioden 2022-2025. Vision og planstrategi tager udgangspunkt i hele Sønderborg Kommune. Den sætter særligt fokus på et ønske om at være flere borgere, som giver bærekraft til arbejdsmarked og lokalsamfund. Visionen præsenterer Byrådets to udvalgte fyrtårnsprojekter. De er udtryk for, at vi tør satse, prioritere, handle og gennemføre.

Sønderborg Kommunes arbejde med visionen tager afsæt i Styringstrekanten. Den skal bidrage til at sikre sammenhæng mellem vision og planstrategi, kommuneplan, politikker og handleplaner. Styringstrekanten er et vigtigt redskab til at sikre en helhedsorienteret udvikling.

Styringstrekanten

Styringstrekanten er funderet på vores grundfortælling: Sønderborg – Udsigt i verdensklasse.

Når et nyt Byråd tiltræder, skabes visionen i fællesskab og fungerer som det overordnede styringsredskab. Visionen er koblet med planstrategien, som udarbejdes i overensstemmelse med planloven. Visionen og planstrategiens målsætninger konkretiseres i kommuneplanen, der er kommunens overordnede plan for at skabe vækst og udvikling de næste 12 år.

Arbejdet med visionen og fokusområderne kræver et bredt politisk samarbejde på tværs af fagudvalg og politisk ståsted. På baggrund af vision og planstrategi udarbejder de politiske fagudvalg supplerende politikker for fagområderne. Indholdet i en politik er holdningsmæssige målsætninger og mere konkrete retninger for de enkelte delområder. En politik konkretiserer således de overordnede visioner. Politikkerne omsættes i konkrete handlinger, så målsætningerne indfries. Fagudvalgene udarbejder konkrete handlingsplaner for hvilke initiativer, der skal sættes i gang.

De to fyrtårne er konkrete og ambitiøse projekter, der understøtter Byrådets vision og planstrategi. De to fyrtårnsprojekter for perioden har været:

- ProjectZero
- Nordborg Resort

ProjectZero er Sønderborg-området mål om et CO₂-neutralt energisystem i 2029. Vejen dertil er beskrevet i Masterplan 2029, og vi følger planen. I perioden 2007 til 2023 er den energirelaterede CO₂udledning i området således nedbragt med 66 procent.

Nordborg Resort blev introduceret som fyrtårnsprojekt i 2018. Projektet omfatter etablering af et nyt ferieresort med blandt andet bæredygtige feriehuse, havbad, bycenter og waterpark. I 2025 arbejdes med myndighedsgodkendelser og etablering, så parken kan åbne i juni 2025.

Samtidig fastholdes grundfortællingen med overskriften: "Udsigt i verdensklasse". Vision og planstrategi skaber sammenhæng mellem den overordnede vision for kommunens udvikling og de fokusområder samt handlinger, der arbejdes med.

Desuden sætter Byrådet fokus på en lang række andre områder. Det gælder blandt andet:

- udvikling af uddannelser, skoler og dagtilbud med fokus på trivsel og udvikling
- grøn omstilling og jobvækst på forkant
- turisme for at fremme økonomisk vækst og inspirere til bosætning
- udvikling af lokalsamfund og by-og havnemiljøer
- borgerne i øjenhøjde

PLANSTRATEGI

Planstrategien fastsætter, hvordan Byrådets overordnede visioner ønskes omsat til konkret planlægning i kommuneplanen. Det er således planstrategien, der fastlægger omfanget af en kommuneplanrevision.

I overensstemmelse med Byrådets 4-årshjul for den overordnede planlægning udarbejdes planstrategien sideløbende med arbejdet med Byrådets vision. Processen påbegyndes i begyndelsen af 2026.

Gældende planstrategi er Planstrategi 2022. Et planstrategitillæg 2022 omhandler planlægning for sommerhuse og udviklingsområder i kystnærhedszonen.

KOMMUNEPLAN

Kommuneplanen er Byrådets overordnede plan for, hvad Byrådet finder vigtigt at gennemføre de næste 12 år for at skabe vækst og udvikling. Kommuneplanen revideres i hver byrådsperiode.

Kommuneplanen sætter fokus på, hvordan vi prioriterer og udvikler kommunens ydelser og ressourcer med henblik på at opfylde Byrådets vision og planstrategi. Planen omhandler bl.a. hvordan landskabet beskyttes og benyttes, hvordan kultur og fritidstilbud skal forbedres, hvordan vores byer skal udvikle sig, og hvordan rammebetingelser forbedres for at bo og arbejde i by og på land i vores kommune.

Den gældende kommuneplan er vedtaget i december 2023.

I overensstemmelse med Byrådets 4-årshjul for den overordnede planlægning skal næste revision af kommuneplanen være afsluttet i 2027.

POSITIONERINGSPLANEN "SØNDERBORG – UDSIGT I VERDENSKLASSE"

På baggrund af efterspørgsel fra kommunens erhvervsliv blev der i foråret 2016 udarbejdet en positioneringsplan med en ny stærk profil for Sønderborg-området. Positioneringsplanen "Sønderborg – Udsigt i verdensklasse" kortlægger Sønderborgs identitet og grundfortælling og definerer områdets styrkepositioner og fokusområder.

Positioneringsplanen blev oprindeligt godkendt af Byrådet i oktober 2016.

I 2021 blev positioneringsplanen opdateret. Sønderborg Kommunes grønne profil blev tydeliggjort under styrkepositionen Handlekraft.

Økonomiske nøgletal for Sønderborg Kommune

KOMMUNENS BUDGET

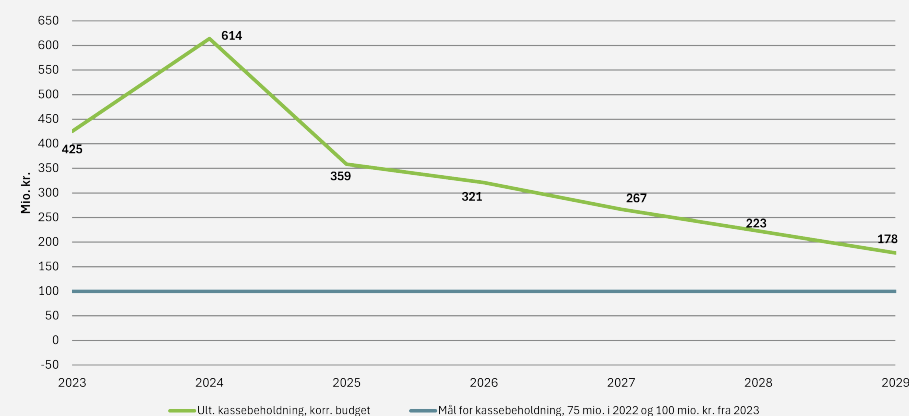
Budgettet for det kommende år besluttet af byrådet i september/oktober og korrigeres løbende over året i takt med politiske beslutninger. Nedenstående tabel viser korrigeret budget for 2025-2029 pr. 26. marts 2025.

Budgetteret resultatopgørelse 2025 -2029						
Budget for Sønderborg Kommune		2025	2026	2027	2028	2029
Økonomisk overblik	(beløb i hele 1.000 kr. - netto)	2025-pris	Årets prisniveau			
INDTÆGTER I ALT		-6.231.230	-6.496.512	-6.705.833	-6.916.638	-6.916.638
DRIFTSUDGIFTER - netto						
Serviceudgifter (Sigtepkt. på 4.175 mio. kr. i 2025)		4.171.073	4.133.457	4.115.705	4.109.413	4.109.413
Ikke Service: Overførselsudgifter/medf. af sundhedsvæsenet m.m.		1.862.052	1.899.883	1.968.643	1.969.643	1.969.643
DRIFTSUDGIFTER I ALT		6.033.125	6.033.340	6.084.348	6.079.056	6.079.056
RENTER		2.586	-2.732	-4.732	-5.732	-5.732
Pris- og lønregulering af udgifterne, jf. KL			200.394	407.482	619.127	619.127
ØKONOMISK RADERUM/RESULTAT AF ORDINÆR DRIFT		-195.519	-265.510	-218.735	-224.187	-224.187
ANLÆG - netto		295.227	200.018	170.578	171.000	171.000
Pris- og lønregulering af anlægsudgifterne (kun basisanlæg)		0	1.192	2.375	3.602	3.602
RESULTAT AF DET SKATTEFINANSIEREDE OMRÅDE		99.708	-64.300	-45.782	-49.585	-49.585
FORSYNNINGSVIRKSOMHEDER I ALT		0	0	0	0	0
FINANSIERING						
Øvrige finansforskydninger		101.848	-2.556	-2.556	-2.556	-2.556
Afdrag på lån		118.056	119.457	127.596	126.580	126.580
Optagelse af lån		-64.519	-15.000	-25.000	-30.000	-30.000
FINANSIERING I ALT		155.385	101.901	100.040	94.024	94.024
ÅRETS KASSEBEVÆGELSE, FORØGELSE (+) / FORBRUG (-)		-255.093	-37.601	-54.258	-44.439	-44.439

Kilde: LIS pr. ultimo marts.

Nedenfor ses den fremtidige udviklingen i kassebeholdningen, baseret på det politisk vedtagne budget. Udviklingen i kassebeholdningen går fra ca. 425 mio. kr. i 2023 til ca. 178 mio. kr. i 2029.

Figur 1: Udviklingen i kassebeholdningen fra 2023-2029

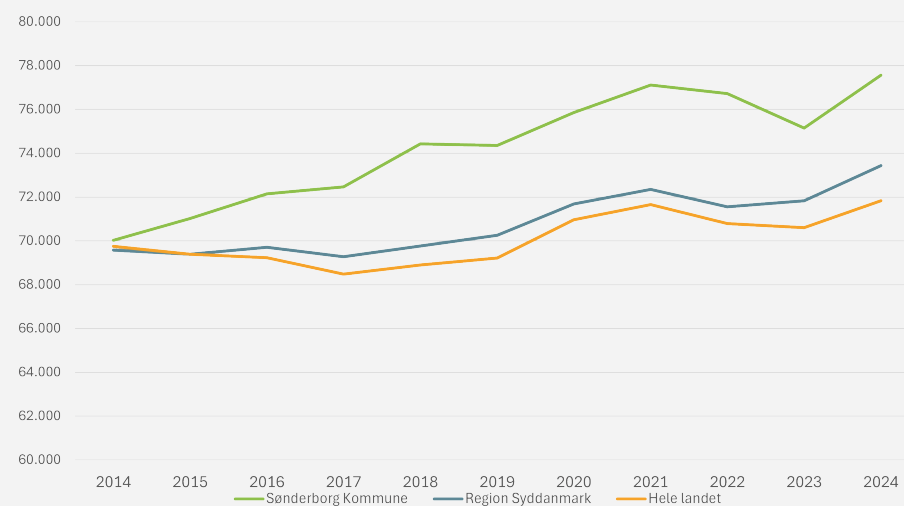
Kilde: LIS pr. ultimo marts.

I øjeblikksbilledet er der ikke taget højde for politiske beslutninger, hvor der pt. ikke er aftalt finansiering.

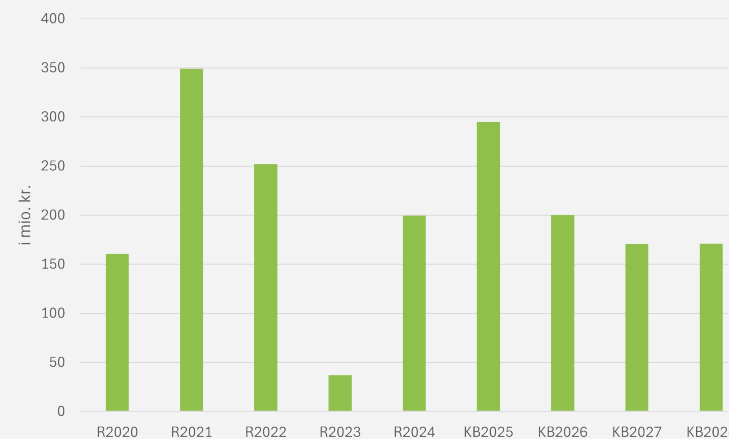
Figur 2 og 3 viser udviklingen i nettodriftsudgifter og anlægsinvesteringer. På nuværende tidspunkt arbejdes der på anlægssiden med en række store projekter i Sønderborg Kommune. Et eksempel er "Skolernes Årti", hvor Byrådet har besluttet årlige investeringer i de fysiske rammer på kommunens folkeskoler på 50 mio. kr.

Figur 2: Udviklingen i nettodriftsudgifter per indbygger i perioden 2014-2024

Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriets kommunale nøgletal (noegletal.dk 2024-pl)

Figur 3: Udviklingen i anlægsinvesteringer i perioden 2020-2028

Note: Anlægsinvesteringerne i 2021 og 2022 er ekstraordinært høje grundet særlig covid-19 låneadgang. Tallene er baseret på udtræk fra KMD Opus.

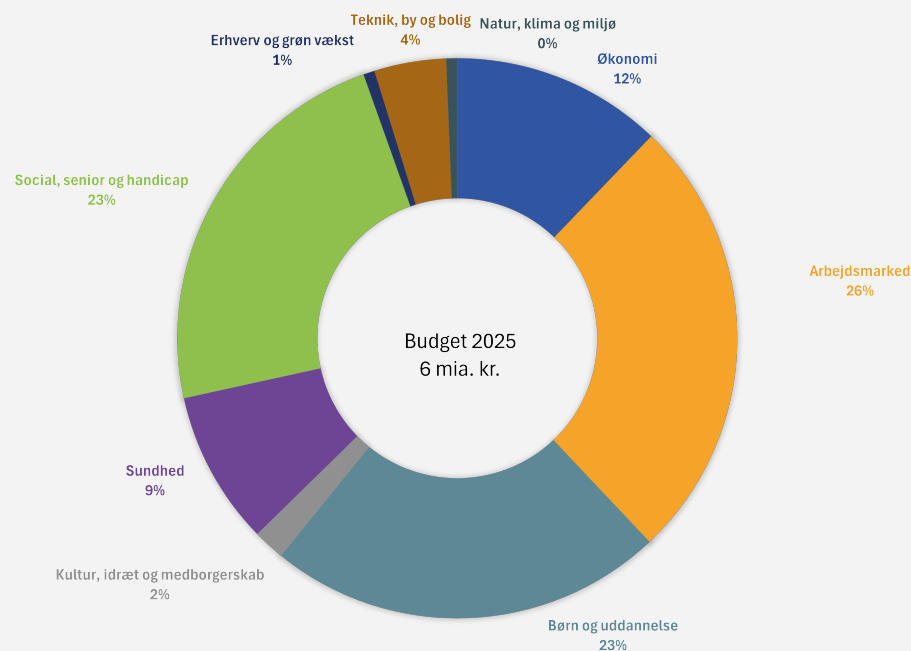

UDGIFTER FORDELT PÅ UDVALG – DRIFT OG ANLÆG

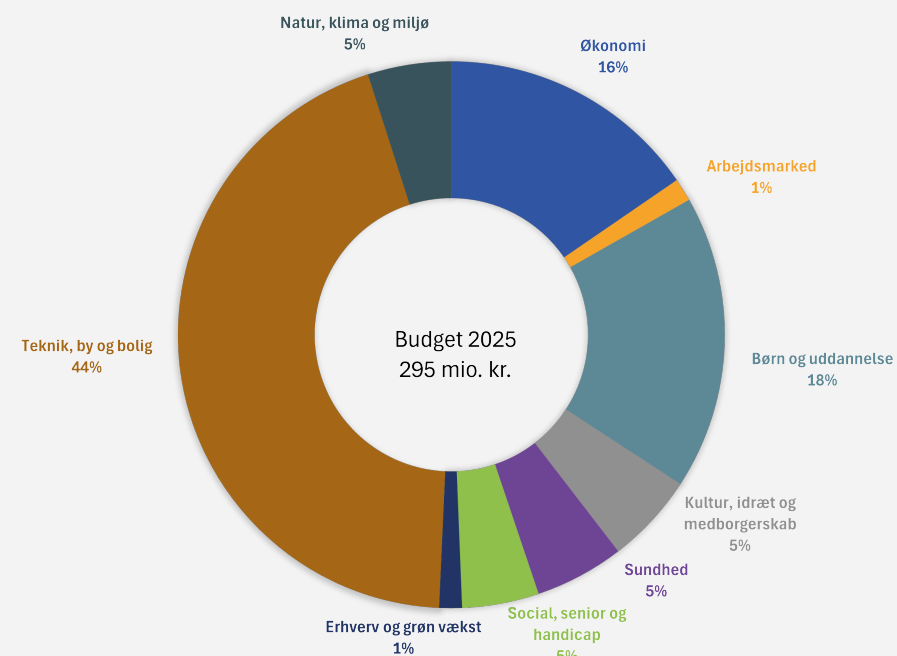
Kommunen har et samlet driftsbudget på 6 mia. kr. Heraf udgør knap 4,2 mia. kr. serviceudgifter og knap 1,9 mia. kr. overførselsudgifter. Dertil kommer et samlet anlægsbudget på ca. 295 mio. kr.

Nedenstående figurer viser hvordan drifts- og anlægsbudgettet fordeler sig på de stående udvalg (Kilde: KMD Opus).

Figur 4: Driftsbudget 2025 - fordelt pr. udvalg (i pct.)

Figur 5: Anlægsbudget 2025 - fordelt pr. udvalg (i pct.)

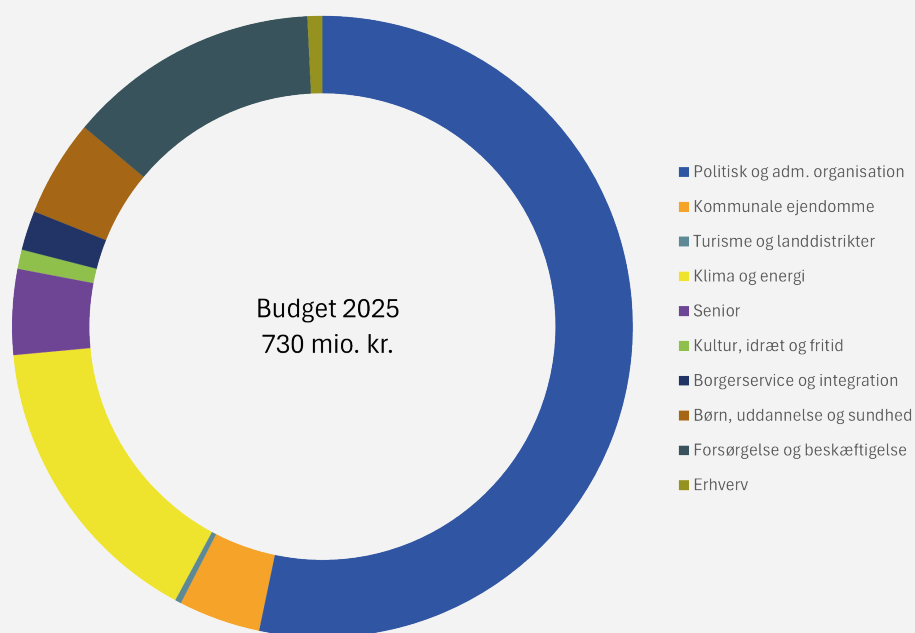

UDVALGENES DRIFTSBUDGETTER FORDELT PÅ POLITIKOMRÅDE

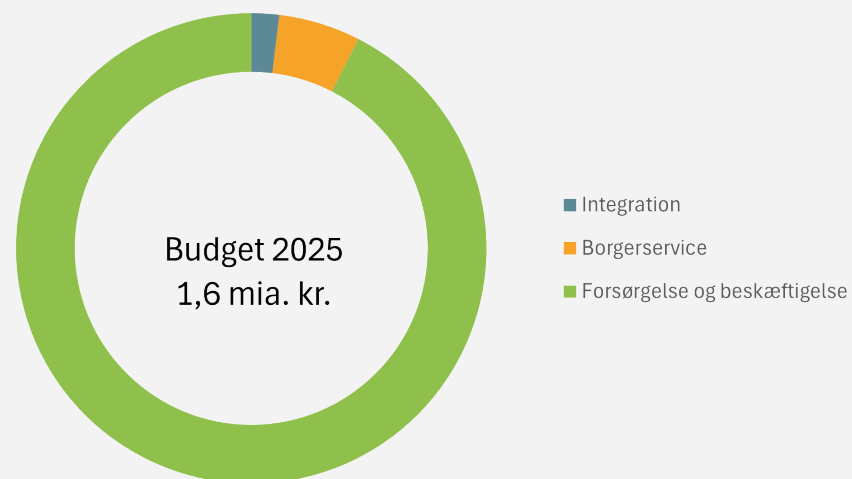
I figurerne på de følgende sider ses udvalgenes driftsbudgetter og fordeling på politikområder. På Sønderborg Kommunes hjemmeside findes dagsordner for de enkelte udvalg. Fra april til december orienteres udvalgene om status på økonomi og aktivitet under de enkelte politikområder ved dagsordenspunktet "Orientering om ledelsesinformation".

Figur 6: Økonomiudvalget

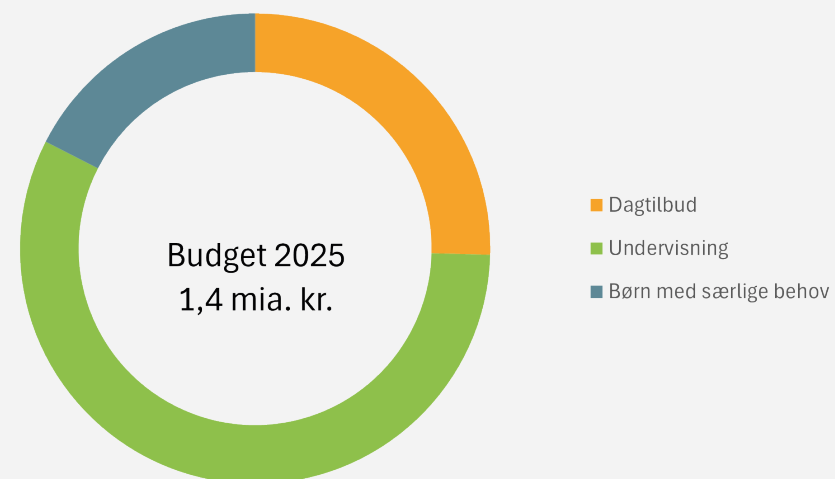

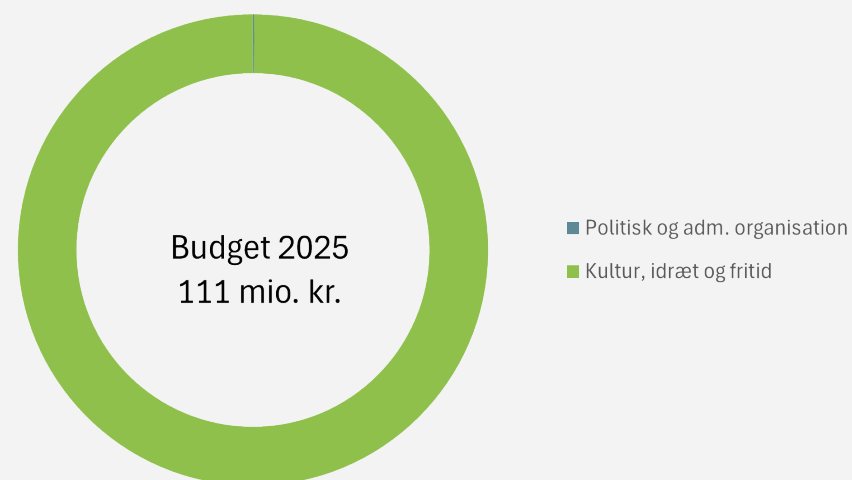
Figur 7: Arbejdsmarkedsudvalget

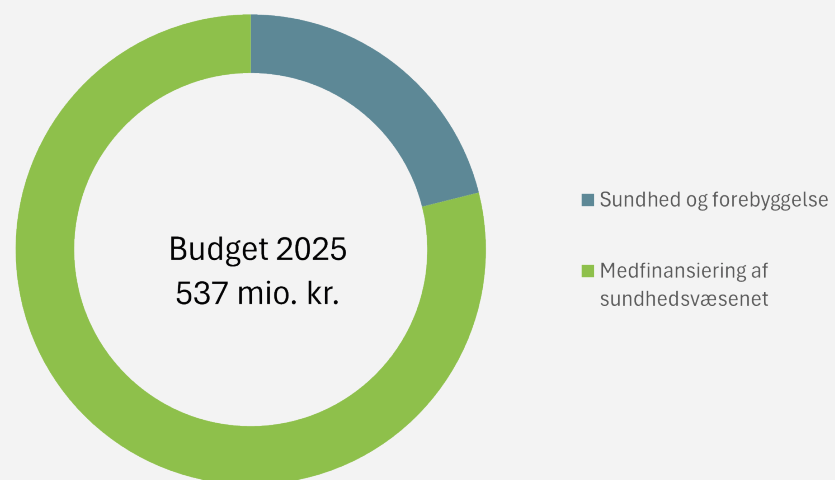
Figur 9: Børne- og Uddannelsesudvalget

Figur 8: Udvalget for Kultur, Idræt og Medborgerskab

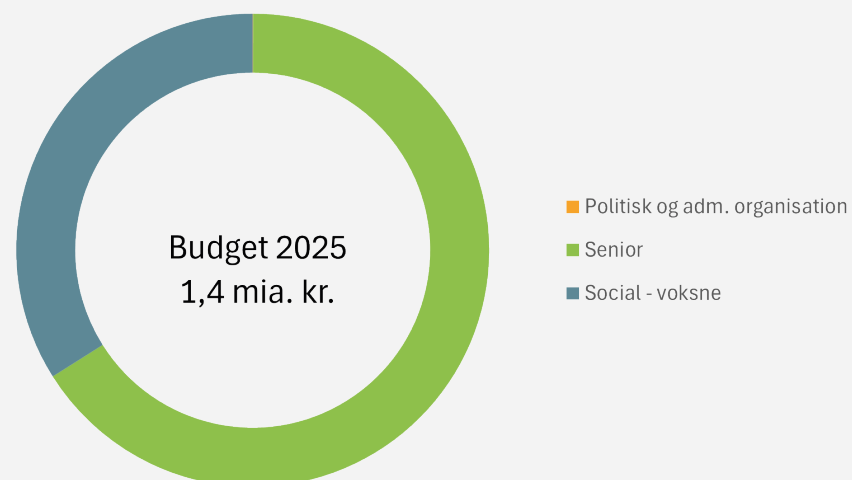

Figur 10: Sundhedsudvalget

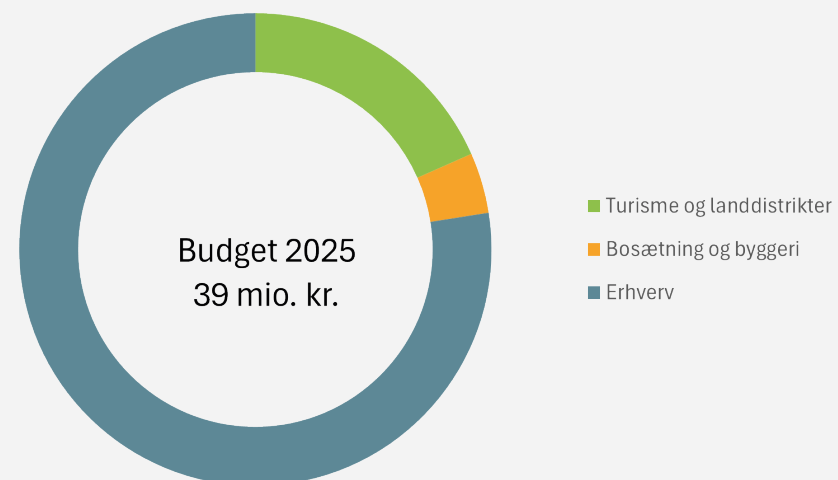

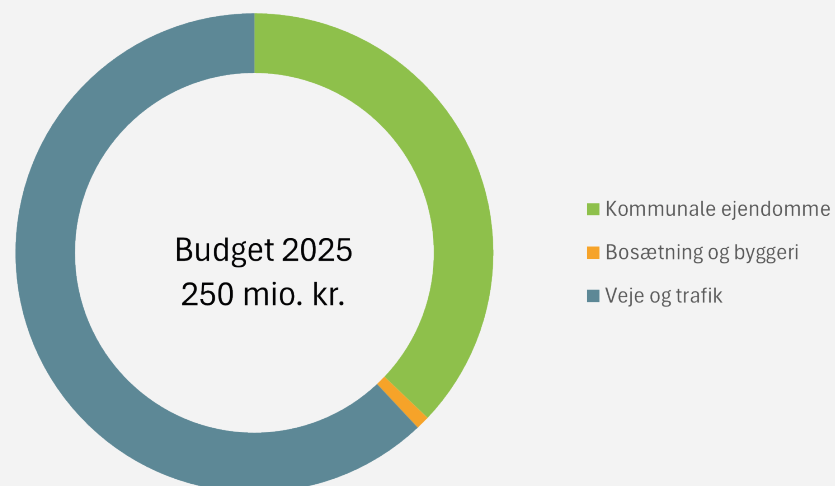
Figur 11: Social-, Senior- og Handicapudvalget

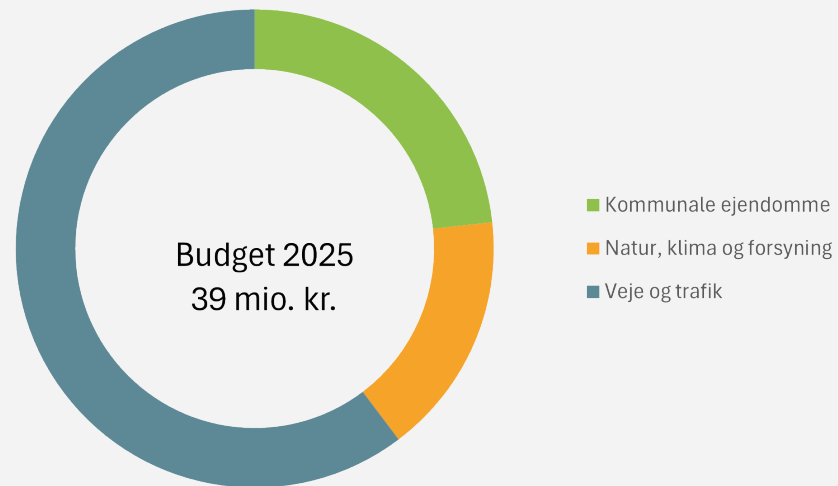
Figur 13: Udvalget for Erhverv og Grøn Vækst

Figur 12: Teknik-, By- og Boligudvalget

Figur 14: Natur-, Klima- og Miljøudvalget

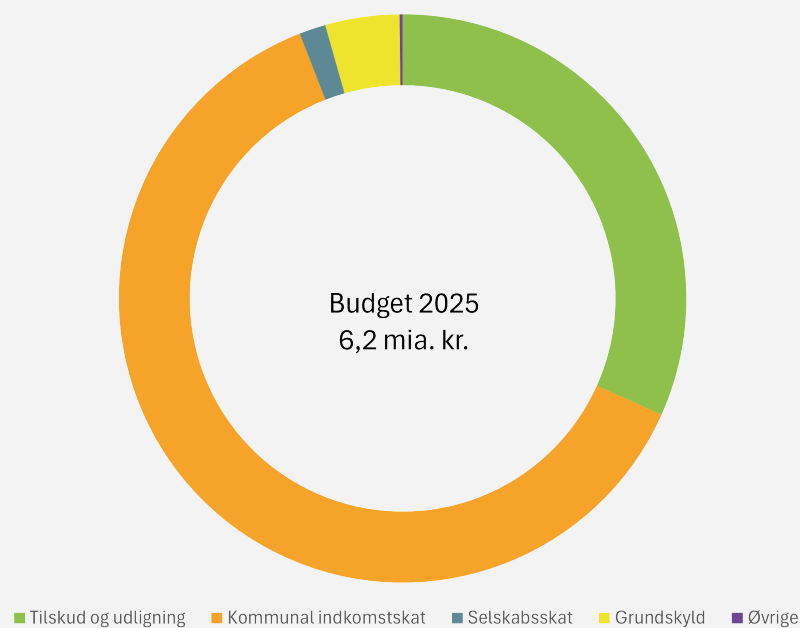

INDTÆGTER OG RAMMER

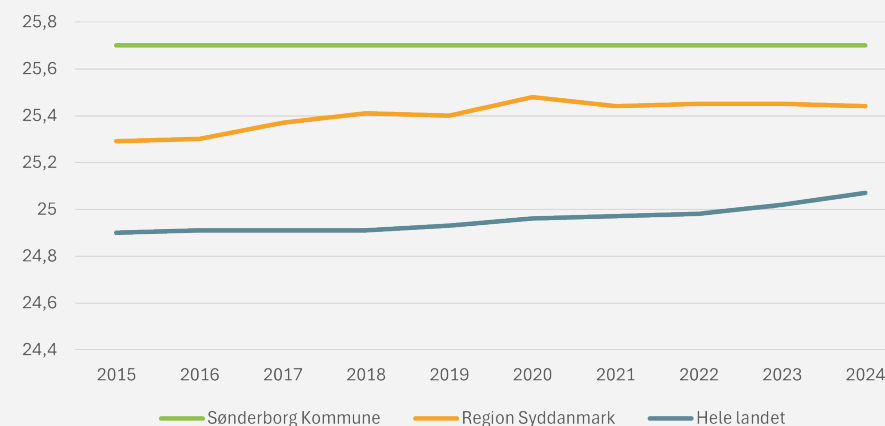
Rammer og udgiftslofter for kommunernes økonomi fastlægges med de årlige økonomiaftaler mellem KL og regeringen.

Kommunernes aktiviteter finansieres hovedsageligt gennem selvstændig udskrivning af indkomst- og ejendomsskatter samt overførsler fra staten i form af refusioner, tilskud og udligning. Herudover har kommunerne indtægter fra brugerbetaling, renteindtægter, lånoptagelse mm. Sønderborg Kommune har i 2025 budgetteret med indtægter på ca. 6,2 mia. kr (Kilde: KMD Opus).

Figur 15: Indtægter i Sønderborg Kommune

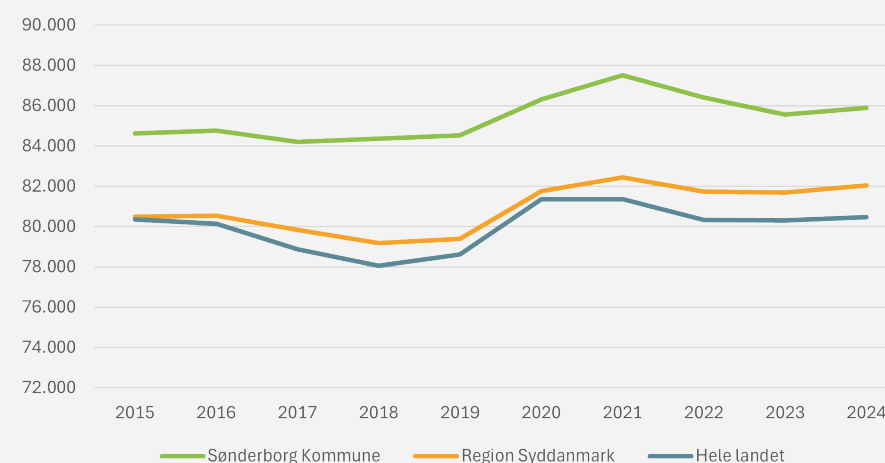

Figur 16: Udskrivningsprocent

Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriets kommunale nøgletal (noegletal.dk)

Figur 17: Kommunale indtægter pr. indbygger

Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriets kommunale nøgletal (noegletal.dk). Indtægter omfatter indkomst-, ejendoms- og selskabsskat samt tilskud, udligning og refusioner.

ØKONOMISTYRING

Økonomiudvalget godkender årligt en handleplan for budgetlægningen, som beskriver grundlaget, spillereglerne og tidsplanen for det kommende budgetarbejde samt opmærksomhedspunkter i forbindelse med den kommende budgetperiode.

I budgethandleplanen fastlægges den overordnede retning for budgetlægningen med henblik på at sikre budgetbalance på både kort og langt sigt. Fokus er på at fastholde kernevelfærden og skabe et økonomisk råderum til politiske prioriteringer.

Økonomiske pejlemærker

De økonomiske pejlemærker er rygraden i kommunens økonomistyring og ligger til grund for den konkrete budgetlægning. Pejlemærkerne skal sikre en balance mellem kommunens udgifter og indtægter, der gør, at Byrådet kan agere proaktivt og strategisk.

Økonomiudvalget har vedtaget tre langsigtede pejlemærker for Sønderborg Kommunes økonomiske udvikling:

- Et årligt driftsoverskud på minimum 275 mio. kr.
- Et skattefinansieret resultat på minimum 125 mio. kr. årligt
- En kassebeholdning på 1.350 kr. pr. indbygger, svarende til ca. 100 mio. kr.

Løbende budgetopfølgning og bevillingsrevisioner

En løbende og tæt budgetopfølgning skaber forudsigelighed og stabilitet omkring de langsigtede service- og udgiftsniveauer, så der kan leveres den aftalte service.

Der udarbejdes månedlige budgetopfølgninger på drift og anlæg for alle udvalg og, på overordnet niveau, til Byrådet. Budgetopfølgningerne giver et løbende overblik over kommunens økonomi og sikrer samtidig, at der kan reageres hurtigt på eventuelle risikoområder.

I løbet af året gennemføres tre bevillingsrevisioner i april, august og november, hvor der gennemføres eventuelle bevillingsmæssige ændringer som følge af den aktuelle situation.

Indkøb og Udbud

Alle indkøb af varer og tjenesteydelser sker efter gældende lovgivning, såvel national som international. Sønderborg Kommune er som følge deraf forpligtet til at sende en lang række varer og tjenesteydelser i udbud. Der gælder følgende regler:

- Indkøb af varer og tjenesteydelser, der har en anslået værdi over EU-tærskelværdien (ca. 1,6 mio. kr.) i kontraktperioden skal følge procedurerne for EU-udbud.
- Ved indgåelse af vare- og tjenesteydelseskontrakter, der har en anslået værdi under EU-tærskelværdien i kontraktperioden og ikke har en klar grænseoverskridende interesse, er der ikke egentlig udbudspligt. Der gælder dog et krav om, at indkøbet sker på markedsmæssige vilkår, dvs. at indkøbet skal være økonomisk ansvarligt. Dette kan f.eks. sikres i kraft af markedskendskab, indhentning af tilbud eller via annoncering.
- Hvis en kontrakt under EU-tærskelværdien har klar grænseoverskridende interesse, skal den annonceres efter de gældende EU-regler herfor.

Hvert år forelægges direktionen en prioriteret udbudsplan for det efterfølgende år. Det gælder for kommunens egne udbud samt for relevante udbud i kommunens eksterne indkøbsfællesskaber, KomUdbud og SKI.

Sønderborg Kommune har en Indkøbs- og Udbudspolitik, hvor det er beskrevet, at indkøb og udbud i Sønderborg Kommune skal understøtte tre målsætninger:

1. Effektivitet
2. Bæredygtighed
3. Understøttelse af det lokale erhvervsliv

Digitalisering og databeskyttelse

Rammerne for Sønderborg Kommunes arbejde med digitalisering udspringer dels af kommuneplan 2023-2035 samt af de fællesoffentlige og fælleskommunale mål og initiativer.

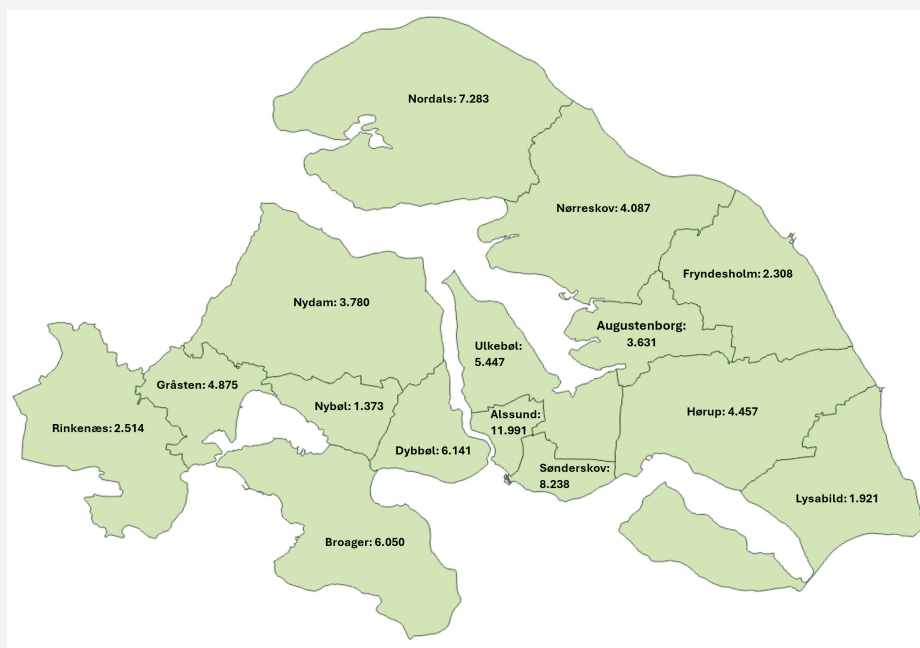
Det er Sønderborg Kommunes mål at effektivisere vores administrative processer og samtidig styrke kvaliteten i den service, der leveres til borgerne. Der arbejdes målrettet med afbureaukratisering og effektiviseringer gennem automatisering og digitalisering.

For at understøtte dette arbejdes der med at skabe sammenhængende digitale processer samt at anvende og udnytte velfærdsteknologiske løsninger, der understøtter den enkelte borger i at leve et værdigt og selvstændigt liv og som sikrer, at Sønderborg Kommune har de fornødne ressourcer, til at imødekomme demografiske og økonomiske udfordringer.

Sønderborg Kommunes befolkningssammensætning og udvikling

Der bor 74.096 borgere i Sønderborg Kommune pr. 1. januar 2025.

På nedenstående kort ses befolkningstallet i de forskellige områder af kommunen. Inddelingen af områder følger skoledistrikterne.

BEFOLKNINGSUDVIKLING I SØNDERBORG KOMMUNE

Befolkningstallet er faldende i Sønderborg Kommune. I perioden 2015 til 2025 har Sønderborg Kommune haft en befolkningstilbagegang på 841 borgere eller hvad der svarer til ca. 1 %.

Bortset fra 2016 og 2022, hvor befolkningstallet steg, har der årligt været et fald i befolkningstallet på mellem 100-400 borgere. Udviklingen er afbilledet i figur 18 og 19 på næste side.

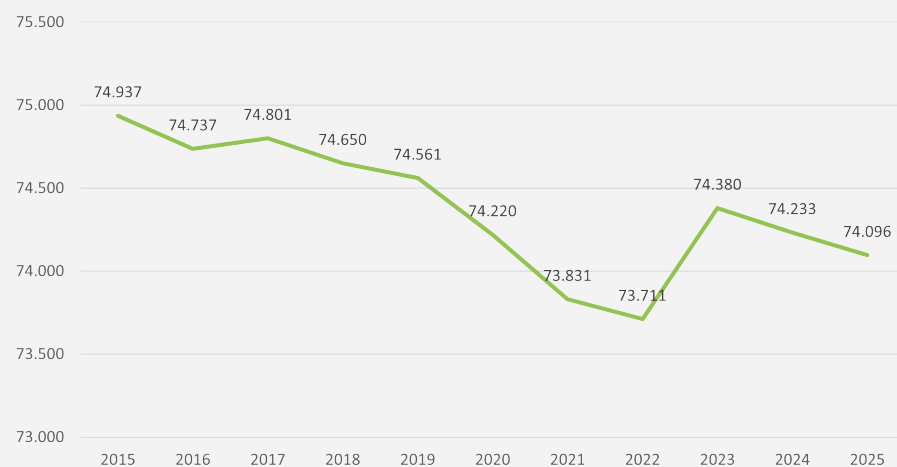
Sønderborg Kommune arbejder målrettet med tiltrækning og fastholdelse af borgere blandt andet ved at styrke uddannelsesområdet, have fokus på jobskabelse og etablering af attraktive boliger.

En kommunens befolkningsudvikling kan overordnet forklares ud fra tre parametre:

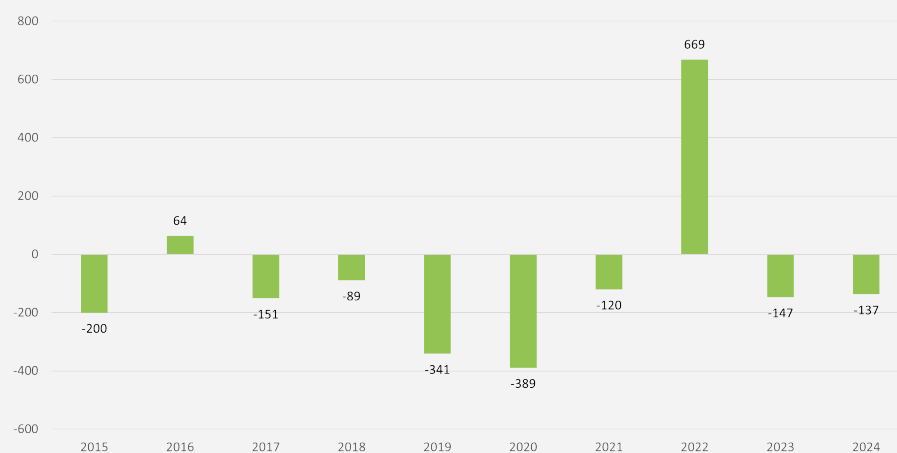
- Forholdet mellem fødsler og dødsfald – fødselsbalancen
- Forholdet mellem til- og fraflytning fra andre kommuner – nettotilflytningen
- Forholdet mellem ind- og udvandring fra udlandet - nettoindvandringen

Figur 18: Befolkningstal pr. 1. januar

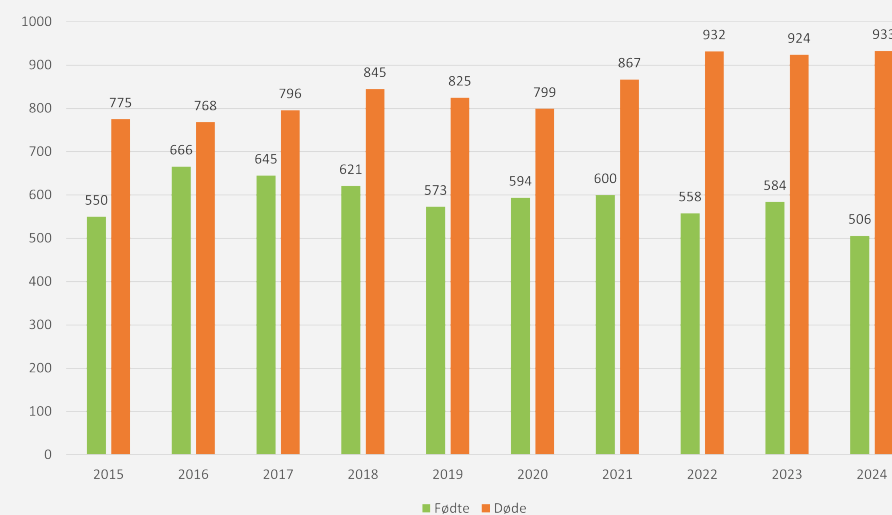
Figur 19: Årlig befolkningsudvikling

Fødselsbalancen - Forholdet mellem fødsler og dødsfald

I Sønderborg Kommune har antallet af fødte, overordnet set, været faldende fra 2015 til 2025. Antallet af døde har ligget på et højere niveau og mere stabilt og kommunen har dermed en negativ fødselsbalance. Denne udvikling kan ses i Figur 20.

Figur 20: Levendefødte og døde

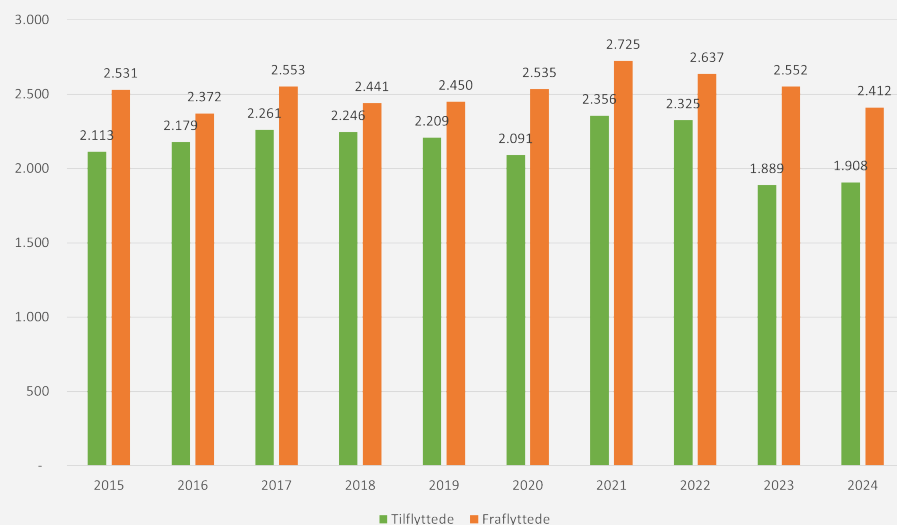
Til- og fraflytning

En anden væsentlig faktor i forklaringen på faldet i Sønderborg kommunes befolkningstal i perioden 2015-2025, er forholdet mellem til- og fraflytning (internt i Danmark).

Niveauet for til- og fraflytning har varieret over årene, der har dog i alle år, i den opgjorte periode, været en netto-fraflytning fra Sønderborg Kommune – dvs. flere fraflyttere end tilflyttere. Sønderborg Kommune har i 2024 haft færre fraflyttede end de sidste år og samtidig var der flere tilflyttere end i 2023.

Udviklingen i forholdet mellem til- og fraflytning er vist i Figur 21.

Figur 21: Til- og fraflytninger

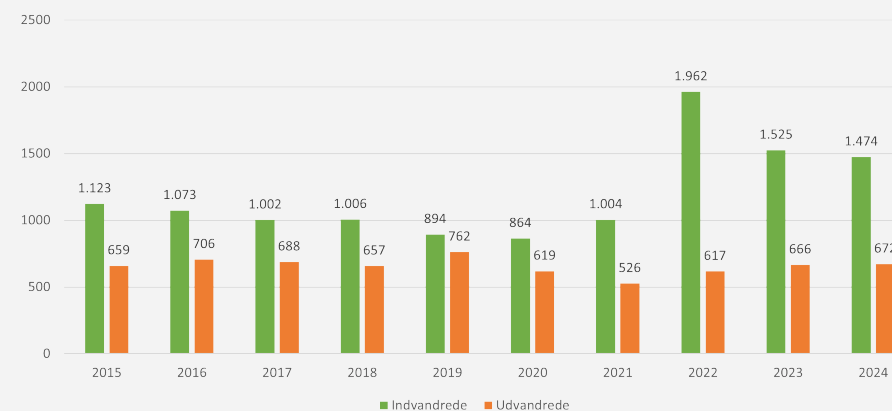
Ind- og udvandring

Sønderborg Kommune har hen over perioden 2015-2025 og hvert år i perioden, haft en nettotilgang af borgere fra udlandet. Dvs. flere indvandrere fra udlandet end udvandrere til udlandet. Niveauet af nettoindvandring i første del af perioden, ligger på ca. 130-480 årligt. I årene 2022-2024 ligger niveauet på ca. 800 - 1.345 årligt. Året 2022, hvor nettoindvandring var højest, var et specielt år hvor der var et højt niveau af indrejse fra Tyskland og flygtninge fra Ukraine.

Sønderborg er blevet attraktiv studieby og SDUs campus i Sønderborg tiltrækker mange studerende fra udlandet. Universitetets campus i Sønderborg er landets mest internationale med studerende fra over 50 lande.

Udviklingen i forholdet mellem ind- og udvandring er vist i Figur 22.

Figur 22: Ind- og udvandring

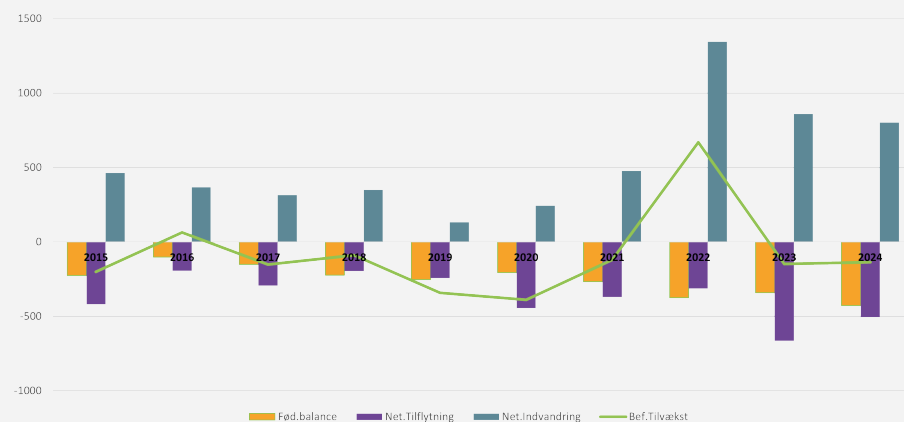

Samlet overblik over parametre bag befolkningsudviklingen

Figur 23 illustrerer udviklingen i de tre overordnede overordnede parametre bag kommunens befolkningsudvikling.

Figur 23: Parametre bag befolkningsudviklingen

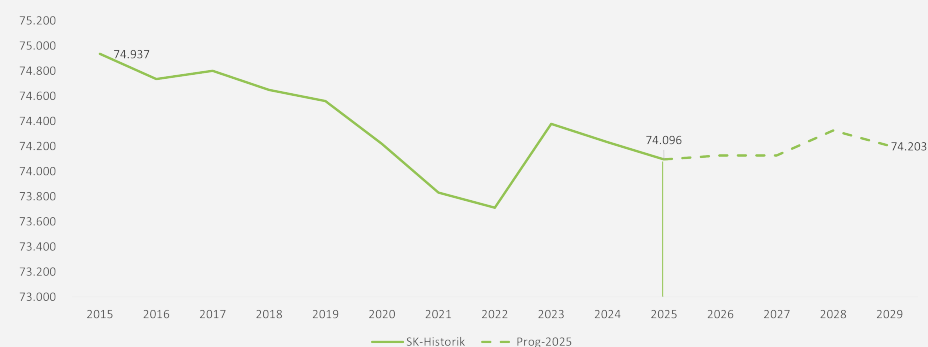
Befolkningsprognose

Der udarbejdes hvert år en befolkningsprognose for Sønderborg Kommune.

I figur 24 ses den faktiske udvikling i befolkningstallet fra 2010-2021 og den prognosticerede udvikling frem mod 2034.

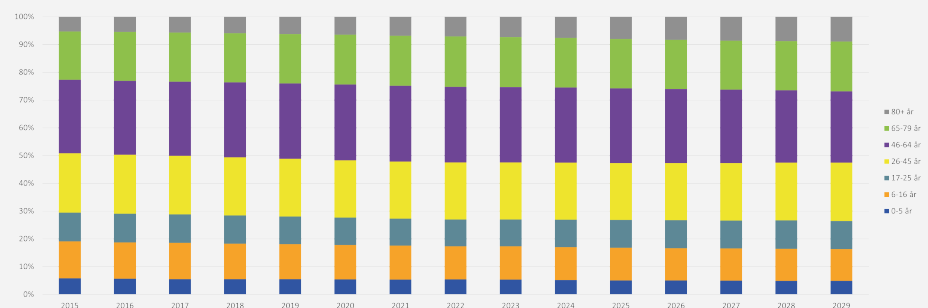
Befolkningstallet i Sønderborg Kommune er faldet med 841 borgere eller ca. 1 % i perioden 2015-2025. Faldet i befolkningstallet dækker over forskydninger i befolkningens forskellige aldersgrupper. Denne udvikling forventes at vende og befolkningstallet forventes at stige lidt frem mod 2029.

Figur 24: Befolkningsudviklingen i Sønderborg Kommune 2010-2029 (pr. 1. januar)

I figur 25 ses den historiske og forventede udvikling i den relative aldersfordeling i Sønderborg Kommune i perioden 2015-2034. Det ses af figur 11 at andelen af borgere over 65 år udgør en stigende andel af den samlede befolkning, mens de yngre aldersgrupper udgør en stadig mindre del af befolkningen.

Figur 25: Den relative aldersfordeling 2015-2029

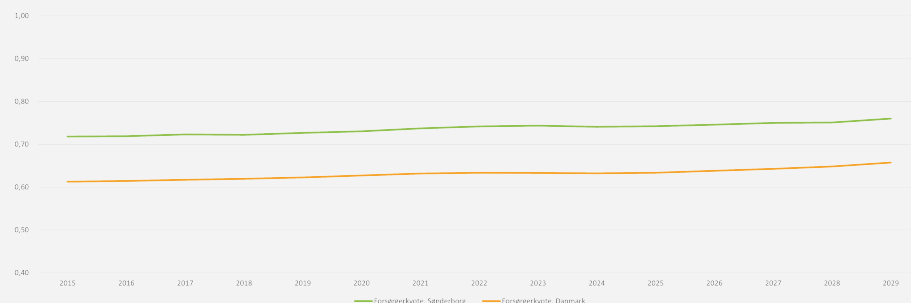

Den demografiske forsørgerkvote

Størrelsesforholdet mellem forskellige aldersgrupper i befolkningen måles ofte ved den demografiske forsørgerkvote, der sætter antallet af børn og ældre i forhold til antallet af personer i den erhvervsaktive alder. Målet kan betragtes som et groft mål for antallet af personer, som skal forsørges, delt med antallet af potentielle forsørgere. Forsørgerkvoten er højere i Sønderborg Kommune end i landet som helhed. Mens hver borger i den erhvervsaktive alder i Sønderborg kommune i 2025 skal forsørge 0,74 børn/ældre, er tallet 0,63 for hele landet. Forsørgerkvoten er stigende for både Sønderborg Kommune og landet som helhed frem mod 2029.

Figur 26: Forsørgerkvote 2015-2029

Definition:

Kvoterne kan findes opgjort på forskellig vis. I Sønderborg kommunes prognose er kvoterne opgjort på følgende måde:

Den demografiske forsørgerkvote

Summen af antallet af personer i alderen 0-16 år og antallet af personer, der er 65 år eller derover, divideret med antallet af personer i alderen 17-64 år.

Den demografiske børnekvote

Antallet af personer i alderen 0-16 år divideret med antallet af personer i alderen 17-64 år.

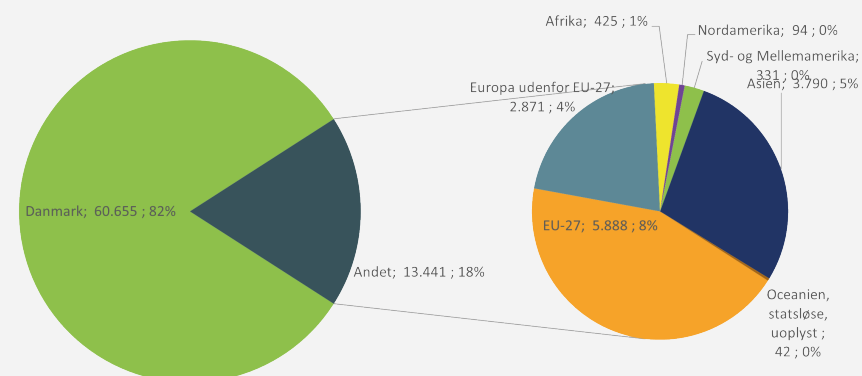
Den demografiske ældrekvote

Antallet af personer på 65 år og derover, divideret med antallet af personer i alderen 17-64 år.

Nationaliteter i Sønderborg Kommune

Flere end 100 forskellige nationaliteter er repræsenteret i Sønderborg Kommune. Kommunens befolkningssammensætning baseret på oprindelsesland er illustreret i Figur 27.

Figur 27: Sønderborg Kommunes befolkning fordelt på oprindelsesland, antal og procent

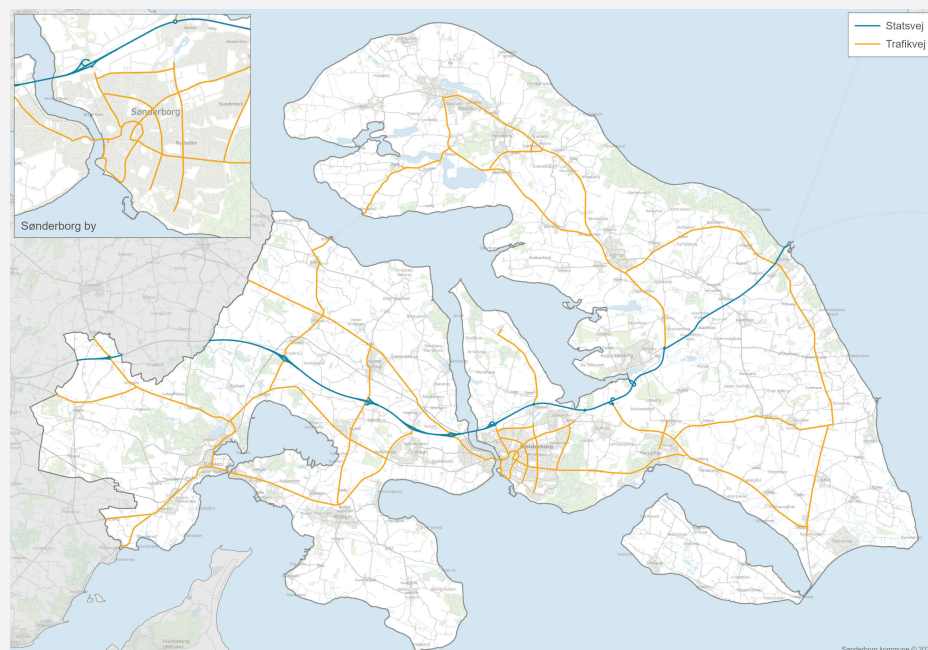

Kilde: Danmarks Statistik – Folk1 C 1. kvartal 2025. Personer med dansk oprindelse, er defineret som personer, hvor mindst en af forældrene er dansk statsborger og født i Danmark.

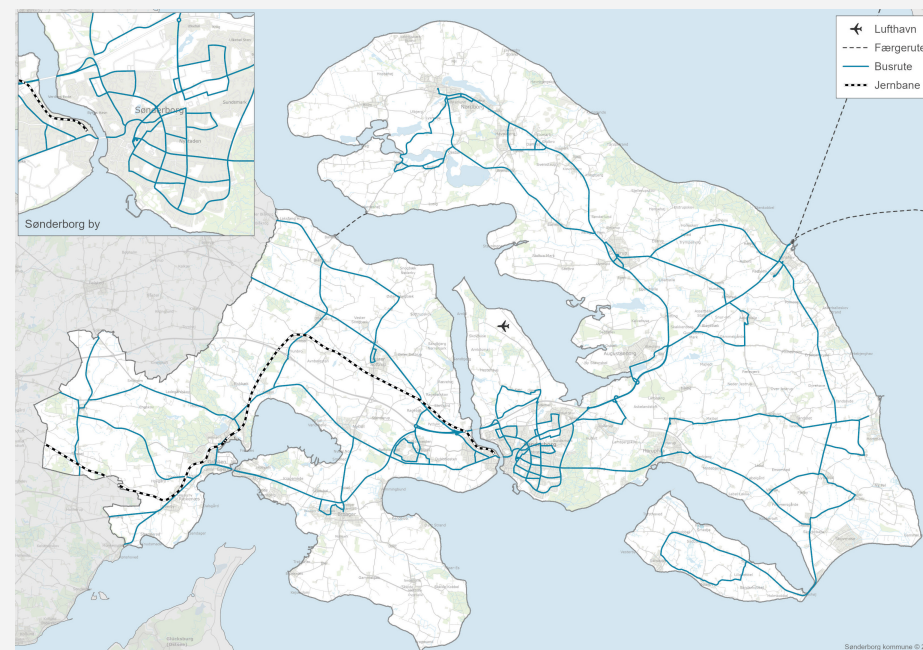

Teknik og miljø

Kort med primære veje

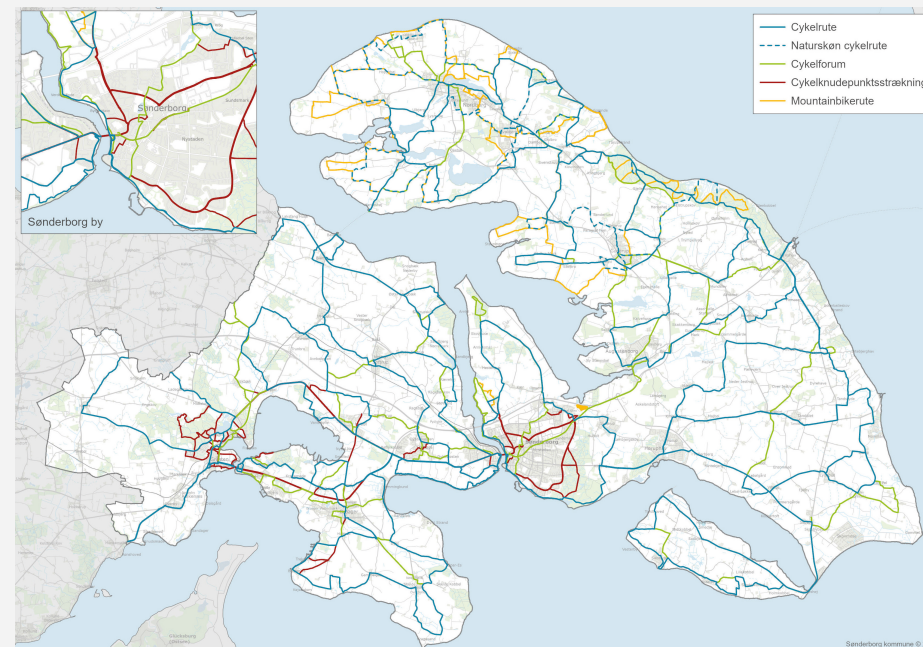
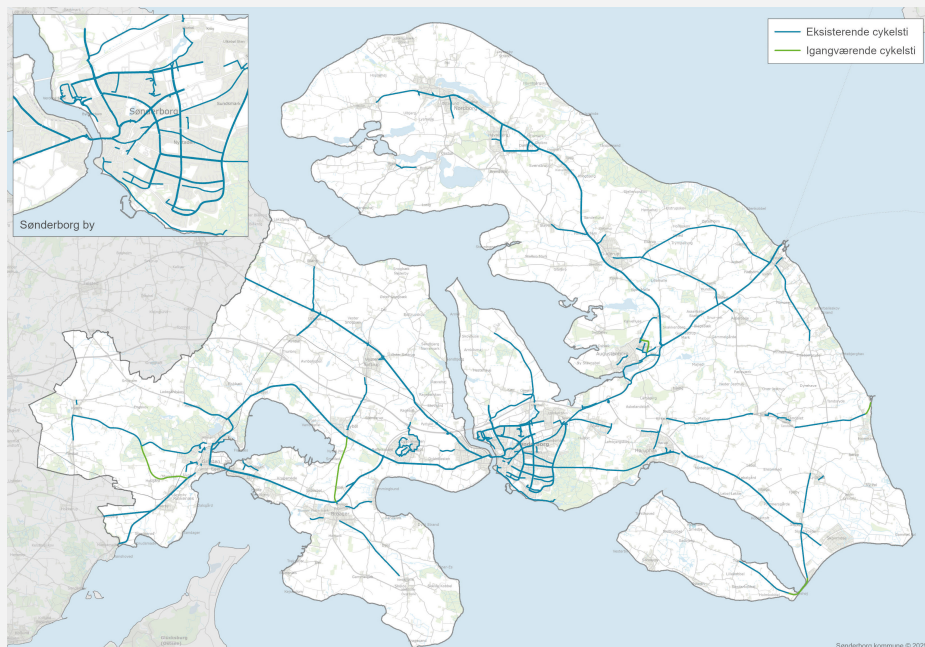

Kort med transportmuligheder

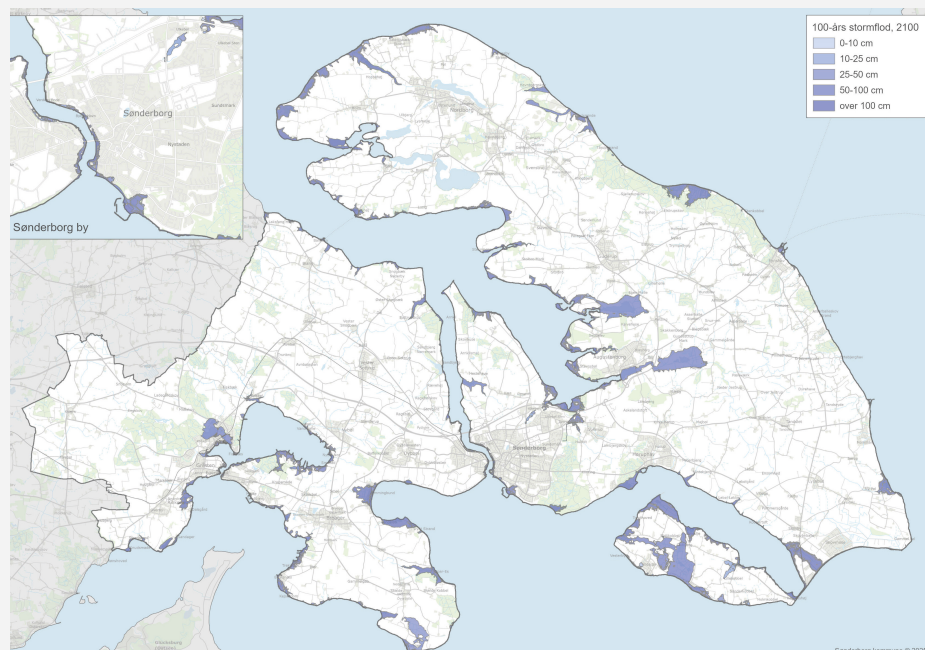

Kort med cykelstier og -ruter

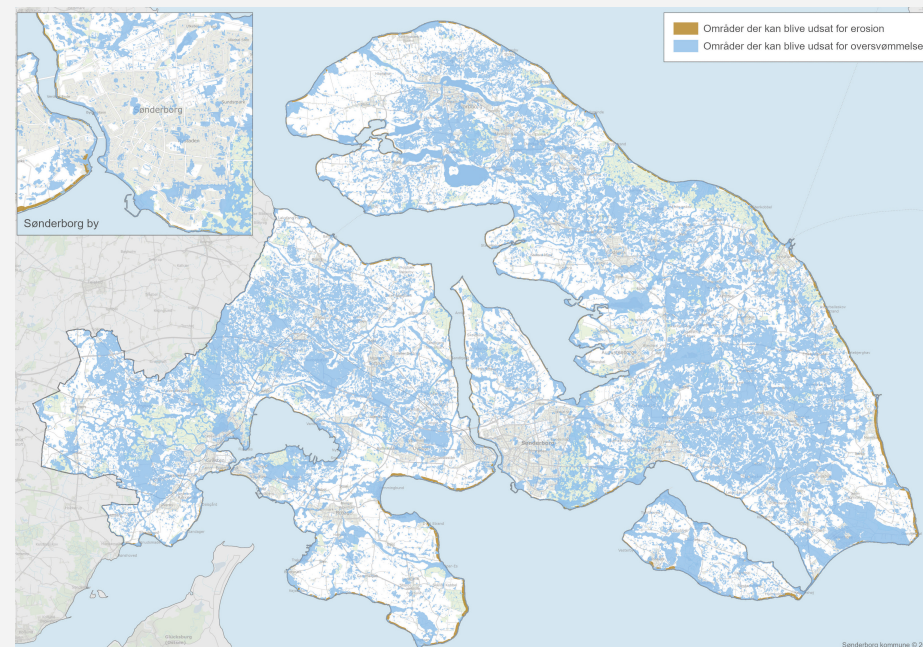

Hændelseskort - hav

Hændelseskort – oversvømmelse og erosion

PROJECTZERO – MASTERPLAN 2029 – MÅLET OM CO2-NEUTRAL ENERGI I 2029

ProjectZero er målet om, at Sønderborgområdets energisystem skal være CO2-neutralt i 2029. Det er en stærk fælles mission, fordi alle, der bor eller driver virksomhed i området, tæller med i regnskabet, når de for eksempel kører bil eller bruger varme og strøm.

Hvor de fleste øvrige danske kommuners klimainsats udelukkende ligger i kommunen, er det anderledes i Sønderborg. ProjectZero er et offentlig-privat partnerskab, og det betyder, at ansvaret for og finansiering af projektet deles mellem parterne i Sønderborg Kommune, Bitten & Mads Clausen Fond og SONFOR. Derudover giver EU midler til nogle af projekterne.

ProjectZero-kontoret har det overordnede ansvar for at drive, koordinere og monitorere indsatsen, så den følger Masterplan2029. Det sker blandt andet ved at bringe de relevante parter sammen på tværs og udnytte

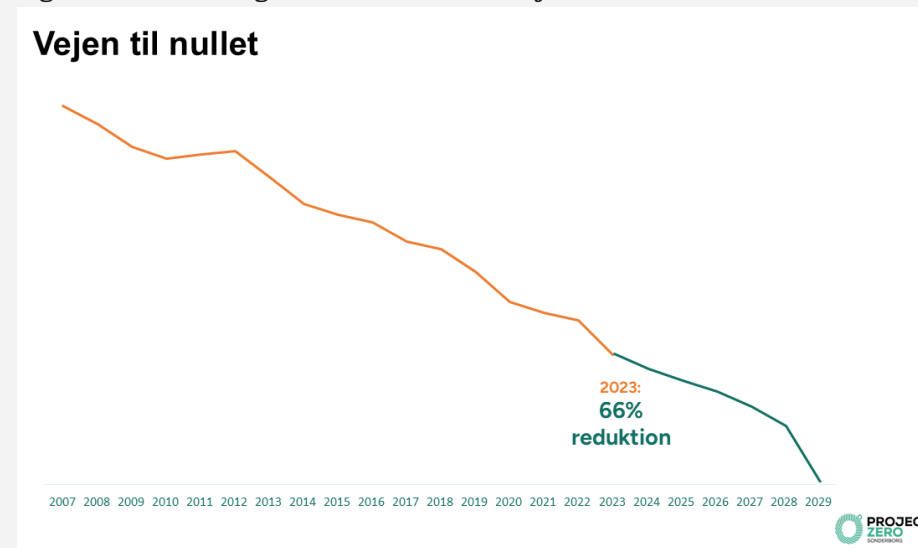
synergien til at opnå den størst mulige reduktion i energiforbrug og CO2-udledning.

ProjectZero er ikke alene et klimaprojekt

Allerede fra begyndelsen i 2007 har Sønderborgs indsats tiltrukket mennesker fra det meste af verden til området for at hente inspiration til grøn omstilling, og i dag hvor klima er højt på dagsordenen i de fleste byer og kommuner, er interessen stadig stigende. I Sønderborg Kommune er vi nemlig lykkedes med at omsætte vores plan til klimahandling – blandt andet med løsninger fra vores lokale virksomheder.

Vores opskrift på grøn omstilling er altså også løftestang til at udbygge områdets grønne førerposition og styrke virksomhedernes konkurrenceevne.

Figur 28: Sønderborgs CO2-reduktioner - Vejen til nullet

NATURPOLITIKKEN

Politikken er udarbejdet for at sikre de fremtidige generationer en sammenhængende og varieret natur. Samtidig skal den sikre, at naturgenopretning sker til gavn for naturen og til glæde for naturturismen, friluftslivet og borgernes sundhed. Naturpolitikken fører frem til en naturkvalitetsplan, som er en del af "det grønne Danmarkskort" og en naturhandlingsplan med prioriterede indsatser og projekter. Denne er under udarbejdelse.

GRUNDVANDSBESKYTTELSE

Grundvandsressourcen sikres og beskyttes igennem indsatsplaner. I indsatsplanerne beskriver vi blandt andet en række grundvandsbeskyttende tiltag i de områder, hvor vandværker henter deres drikkevand.

Desuden indeholder planerne aftaler om, hvem der skal gøre hvad og hvornår. Det kan fx være med landmænd om ikke at bruge kemiske sprøjtemidler tæt på de områder, hvor vandværkerne har deres borer eller andre områder, hvor grundvandet er truet af forurening. Det kan også være aftaler om at plante løvskov i et område, fordi løvskov er beskyttende over for grundvandet, eller aftaler om at udføre kampagner om ikke at bruge sprøjtegifte i villahaverne. Indsatsplan for grundvand i Sønderborg Kommune er ved at blive revideret og ny indsatsplan forventes endelig godkendt i løbet af 2025.

Udover indsatsplanen er der et vandsamarbejde bestående af Sønderborg Kommune, de lokale vandværker, lodsejere og Miljøstyrelsen. Vandsamarbejdet arbejder aktivt på at sikre rent drikkevand til fremtidige generationer.

HANDLEPLAN FOR MOBILITET OG PARKERING

Handleplan for grøn omstilling af persontransport udspringer af Masterplan2029, der samlet set har til formål at nedbringe Sønderborg Kommunes CO2-udslip på 15 forskellige områder - ét af dem er persontransporten. Byrådet i 2024 vedtaget en opdateret udgave af, fordi den indsatserne i den tidligere handleplan var opfyldt. Med den opdaterede handleplan bliver indsatsen konkret. Handleplanen angiver, hvilke greb, der skal sikre, at vi reducerer vores CO2-udslip fra persontransport med 24 procent fra 2020 frem mod 2029. Dette gør vi dels ved at hjælpe borgere, virksomheder og andre aktører med at omstille den eksisterende bilpark til elbiler. Elbilsomstillingen har taget fart de seneste år og er fortsat markant stigende. Aktuelt er udgør elbiler 85% af nyanskaffelser af biler her i Sønderborg. Det stiller krav til infrastrukturen, hvorfor der er løbende fokus på udbygning af ladeinfrastrukturen.

Samtidig arbejder vi for at reducere antallet af personbiler samlet set, fx ved at gøre det nemmere at dele en bil, springe på cyklen eller ved at køre flere sammen. Her betyder det noget, at vi har et godt cykelstinet, at stierne vedligeholdes og at der er tilstrækkelige parkeringsmuligheder for cykler. Dette gælder særligt for de placeringer, der kobler forskellige transportformer - de såkaldte knudepunkter - der forbinder cyklisme og bilisme med kollektive transportformer, så som tog, bus og delebil. Kommunen har ligeledes tilsluttet sig samkørsels-App'en Nabogo, der understøtter samkørsel i kommunen.

Den kollektive bustransport, er organiseret i et samarbejde med Sydtrafik. I det kommende udbud, som skal foregå henover efteråret 2025, er det besluttet, at alle kommunale busser skal udbydes som El-busser og det forventes at de kommunale busser er i drift fra 2027.

Sønderborg Kommune har herudover fået puljemidler til driften af 3 landsbybusser, der fysisk placeres i Kværs, Skelde og Tandslet. Dette arbejde er forankret i Mobilitetsforeningen, der er en enhed under Landsbyforum. Byrådet har i 2024 arbejdet med Parkering i Sønderborg By og heraf er der godkendt en Masterplan for Parkering ” Parkering og plads til alle”.

Med Masterplan for parkering i Sønderborg By 2025 – 2036 sættes gennem 5 strategiske pejlemærker og 10 konkrete handlinger retningen for, hvordan parkering og mobilitet i Sønderborg kan understøtte den udvikling. Masterplanen skal sikre, at vi kan imødekomme den stigende efterspørgsel efter parkeringspladser og samtidig skabe en bymidte, hvor grøn omstilling, tilgængelighed og byliv går hånd i hånd. Planen fokuserer derfor på at udnytte parkeringsarealerne bedre, etablere nye langtidspadser, gøre alternativerne til bilen mere attraktive og udvikle en grønnere og mere indbydende bymidte med flere faciliteter for cyklister. Samtidig vil forbedres skiltningen og vejledningen, så det bliver lettere for både borgere og besøgende at finde parkeringsmuligheder og byens mange attraktioner til fods og på cykel. Med en moderne ladeinfrastruktur og fleksible parkeringsordninger kan vi fremtidssikre Sønderborg som en stærk regional handelsby og et attraktivt sted at besøge, bo, arbejde og uddanne sig.

Masterplanen er udarbejdet på et solidt fundament bestående af den kommunale planlægning og planstrategi for Sønderborg Kommune, bystrategien for Sønderborg, Byrådets Vision 2022-2025 og øvrige politikker og planer i kommunen. Med planen understøttes og bindes en række politiske områder, forvaltninger og partnere sammen. Dét skyldes, at parkeringsforhold og mulighederne for mobilitet på mange måder er forudsætningen for, at andre planer og indsatser kan realiseres.

Masterplanen er udarbejdet med en bred inddragelse af borgere, lokale interesseorganisationer og myndigheder. Ønsket har været sikre forankring og ejerskab til masterplanen.

SPILDEVANDSPLANEN

Spildevandsplanen udarbejdes i samarbejde med SONFOR. Formålet med en spildevandsplan er at sikre, at spildevand fra borgere og virksomheder håndteres på en stabil, effektiv og miljømæssig forsvarlig vis. Det vil sige, at udledning fra husstande og virksomheder ikke forurener vandmiljøet i søer, åer og kystnære farvande. Planen omfatter blandt andet kloaksepareringer, placering og effektivisering af kommunens renseanlæg og forbedret spildevandsrensning fra ejendomme i det åbne land gennem kloakeringer eller lokale renseløsninger. Spildevandsplanen for Sønderborg Kommune er ved at blive revideret og ny Spildevandsplan forventes endelig godkendt i løbet af 2025.

VARMEPLAN

Det overordnede mål med varmeplanen er at sikre kommunens borgere forsyningssikkerhed og økonomisk sikkerhed for deres varmemeforbrug fremover. Den indeholder en handleplan, som angiver de tiltag, Sønderborg Kommune opfatter som nødvendige for at nå målet om 100% CO₂-neutral varmforsyning i 2029. Parterne i handleplanen er Sønderborg Kommune, fjernvarmeselskaberne, ProjectZero, SEP Sønderjylland, gasselskabet Evida, elnetselskabet N1 og borgerne. Kommunen kan vedtage en ny varmeplan, når den finder det nødvendigt.

Sønderborg Kommunes gældende varmeplan blev godkendt af Byrådet i 2024, og arbejdet med implementeringen er forankret i Natur, Klima og

Miljøudvalget.

HERTUGBYEN AUGUSTENBORG

Augustenborg er kendt for sin enestående kulturarv med slot, slotskirke, palæer, park og gamle barokhuse. Byen er et vidnesbyrd om et afgørende kapitel i Danmarks, Grænselandets og Europas historie og har potentiale til at blive optaget på UNESCO's verdensarvsliste. Betydning for Sønderborg Kommune Genetableringen af Hertugbyen Augustenborg er en vækstcentrifuge for hele Sønderborg Kommune. Projektet bevarer en unik kulturarv og skaber en attraktiv turistattraktion, der styrker områdets erhvervsliv og skaber nye arbejdspladser.

Sønderborg Kommune er godt i gang med arbejdet på Hertugbyen Augustenborg. Der er igangsat flere initiativer som bl.a. Hertugbyens Restaureringspulje. Hertugbyens Restaureringspulje er et initiativ, der har til formål at genoprette og bevare de historiske bygninger i Hertugbyen Augustenborg. Puljen fokuserer på at restaurere både fredede og bevaringsværdige bygninger for at genskabe det enestående kulturmiljø i byen. Restaureringspuljen er finansieret gennem et partnerskab mellem Sønderborg Kommune, A.P. Møller Fonden og den filantropiske forening Realдания. Slots- og Kulturstyrelsen bidrager også økonomisk til restaureringen af de fredede bygninger. Det samlede budget for projektet er ca. 92 mio. kr.

De første projekter er allerede igangsat, og der forventes at blive restaureret ca. 10-12 huse årligt inden for de næste år. Dette i overensstemmelse med godkendt Masterplan for Hertugernes Augustenborg, vedtaget af Byrådet den 21. december 2022.

Bæredygtighed og klima

BÆREDYGTIGHEDSPOLITIKKEN 2021-2024

Bæredygtighedspolitikken 2021-2024 er en tværgående politik for Sønderborg Kommune. Bæredygtighedspolitikken 2021-2024 er retningsgivende for fremtidige politikker og handleplaner og skal sammen med Baseline og status for FN's 17 Verdensmål danne grundlag for det fremtidige arbejde med bæredygtighed i Sønderborg Kommune og sikre, at vi lever op til FN's 17 Verdensmål senest i 2030. Bæredygtighedspolitikken 2021-2024 står overfor en revision, hvor det er ønsket at sikre en mere handlingsorienteret retning.

Bæredygtighedspolitikken bygger på bæredygtighed i fire dimensioner:

- den miljømæssige dimension
- den økonomiske dimension
- den sociale dimension
- den kulturelle dimension

Formålet med Bæredygtighedspolitikken 2021-2024 er at:

- værne om vores ressourcer og værdier
- fremtidssikre kommunen
- stå stærkt i konkurrencen med andre kommuner
- være på forkant med globale og nationale tendenser

Bæredygtighedspolitik 2021-2024 blev godkendt af Byrådet i maj 2021.

KLIMAHANDLINGSPLANEN (TIDLIGERE DK2020)

Sønderborg Kommune godkendte den 24. juni 2020 sin første klimahandlingsplan. Kommunen har netop igangsat en revision af klimahandlingsplanen. Revideringen skal foregå i 2025 efterfulgt af recertificering og politisk godkendelse i 2026.

Implementeringen af konkrete tiltag foregår frem til 2030.

Med en klimahandlingsplan forpligter kommunen sig til at sætte og forfølge ambitiøse målsætninger for klimaet i kommunen. Klimahandlingsplanen skal opfylde de krav, der bliver beskrevet i C40's Cities Climate Transition Framework. C40 Cities Climate Leadership Group definerer de rammer og kriterier, som kommunernes klimahandlingsplaner skal leve op til i forhold til bedste internationale standard.

Det dækker blandt andet over krav til klimatilpasning, reduktion af CO₂ samt rimelig og retfærdig fordeling af goder og byrder. Forvaltningen har udarbejdet en proces for re-certificeringen samt konkrete tiltag til klimahandlingsplanen er gennemgående temaer i. Klimahandlingsplanen tager afsæt i Byrådets Vision 2022-2025 om grøn omstilling med CO₂-reduktion og klimatilpasning som gennemgående. Klimahandlingsplanen understøtter desuden målene om CO₂-reduktion, der fremgår af Masterplan 2029 gennem kommunens fyrtårnsprojekt ProjectZero.

KLIMAPORTALEN

Klimaportalen er kommunens samling af indsatser indenfor alle klimatil-

tag.

BEREDSKABSPLANEN

Byrådet har jf. Beredskabsloven ansvaret for at sikre, at kommunen har en opdateret og velfungerende beredskabsplan.

Planen beskriver, hvordan kommunen organiserer og håndterer større hændelser og kriser – f.eks. storme, langvarige strømudfald, IT-nedbrud eller andre samfundskritiske situationer.

Den nuværende beredskabsplan blev godkendt af Byrådet i 2021 og gældende frem til 2025. Planen revideres en gang i hver byrådsperiode. Efter revisionen skal den igen godkendes politisk.

Planens opbygning:

- Den generelle beredskabsplan er udarbejdet af Beredskab Sønderborg. Den beskriver kommunens krisestyringsstab, de overordnede principper, roller og ansvar i hele kommunen.
- Delplanerne udarbejdes af de enkelte forvaltninger og beskriver deres specifikke opgaver og procedurer i en krisesituation.

Ansvarsområder:

- Forvaltningerne har ansvar for at holde forvaltningernes underplaner opdateret.
- Byrådet godkender den generelle plan og sikrer, at der følges op minimum én gang i hver kommunale valgperiode – eller hyppigere, hvis udviklingen kræver det.

VANDFORSYNINGSPLAN

FVandforsyningsplanen er en overordnet plan, som beskriver den nuværende og fremtidige vandforsyning til borgere, institutioner og virksomheder i Sønderborg Kommune. Planen bruges til at understøtte Sønderborg Kommunes 5 miljø- og servicemål for vandforsyningen i kommunen, som lyder:

1. Adgang til rent drikkevand for alle borgere
2. Sikring af god drikkevandskvalitet
3. Fremtidssikring af vandforsyningen
4. Bæredygtig udnyttelse af grundvandsressourcen
5. Beskyttelse af grundvandsressourcen

Sønderborg Kommune har et godt samarbejde med vandværkerne i kommunen, og vil fortsat arbejde på at udvikle dette. Et stærkt samarbejde om vandforsyningen er vigtig for at kunne løfte nuværende og fremtidige opgaver på vandforsyningsområdet.

KLIMATILPASNINGSPLAN

Formålet med at klimatilpasse kommunen er at skabe tryghed for borgere og virksomheder samtidig med, at der skabes gode levesteder for mennesker, dyr og planter.

Planlægning af klimatilpasningsprojekter sker på baggrund af Klimatilpasningsplanen, som er vedtaget i 2022. Klimatilpasningsplanen beskriver, hvordan vi i Sønderborg Kommune vil håndtere de klimamæssige udfordringer i form af stigende havvandstande, øgede regnmængder, opstigende grundvand, mere tørke og kraftigere storme.

De projekter, som på baggrund af klimatilpasningsplanen er særligt prioriterede, indgår i Handleplan for klimatilpasning, som ligeledes blev vedtaget i 2022.

Sønderborg Kommune håndterer klimatilpasning igennem nøje planlægning af kommunens indsatser i tværgående samarbejde med Sonfor og ved inddragelse af lokal viden fra virksomheder og borgere. Dertil udveksler Sønderborg Kommune viden og erfaring med andre kommuner og regioner for at optimere vores projekter og indsatser.

DEN GRØNNE TREPART

Formålet med Grøn Trepert er at skabe en bæredygtig fremtid for Danmark ved at reducere udledningen af drivhusgasser, forbedre naturen og biodiversiteten samt sikre bedre vandmiljø og drikkevand. Aftalen indebærer en omfattende omlægning af landbrugsarealer, indførelse af en CO2-afgift på udledninger fra husdyr og fremme af nye klimateknologier. Kommunerne spiller en central rolle i den grønne trepartsaftale. Nogle af de vigtigste opgaver er udarbejdelse af skitseprojekter og omlægningsplaner, koordinering og ledelse, politisk forankring samt implementering og overvågning.

For Sønderborg Kommune betyder Den Grønne Trepert en styrket indsats for at beskytte og forbedre det lokale miljø, herunder havmiljøet i Flensborg Fjord, Alssund og Lillebælt.

Den Grønne Trepert vil fortsat være en vigtig del af kommunens strategi for at nå målene om miljøbeskyttelse og bæredygtighed.

I 2025 skal Sønderborg Kommune etablere lokale treparter og udarbejde

omlægningsplaner der beskriver, hvordan vi vil reducere kvælstofudledningen og udtage lavbundsjord. Sønderborg Kommune indgår i to treparter: Lillebælt/Jylland og Kruså/Vidå. Her er henholdsvis Aabenraa Kommune og Vejle Kommune formands- og sekretærkommune.

Fra 2026 til 2030 vil der være en større opgave med at få realiseret de nye projekter, som Grøn Trepert vil generere på baggrund af omlægningsplanerne.

HANDLEPLAN FOR FØDEVARER

Handleplan for Fødevarer 2022-2025 er en ambitiøs plan, der sætter retning og mål for, hvordan vi i Sønderborg Kommune vil arbejde med:

- Efterspørgsel efter lokale fødevarer
- Madkultur og maddannelse
- Sunde, bæredygtige og klimavenlige fødevarer

Produktion, forarbejdning og forbrug af fødevarer har et stort klimaaftryk. Ifølge DTU kan hele 25% af en gennemsnitlig danskers CO2-udledning tilskrives vores mad.

Sønderborg Kommune er frontløber i den grønne omstilling, og skal derfor som virksomhed gå foran som et godt eksempel. De måltider, der serveres, skal afspejle og inspirere til en sund, bæredygtig og klimavenlig madkultur.

Realiseringen af Handleplan for Fødevarer 2022-2025 sker i et samarbejde mellem Sønderborg Kommune og borgere, virksomheder, organisationer og foreninger.

Målet er at informere og inspirere alle borgere i Sønderborg kommune til at skabe bedre og mere bæredygtige måltidsvaner. Mad spiller en central rolle som den største enkeltstående drivkraft til, at forbedre både sundhed og bæredygtighed.

Handlingerne i handleplanen er i videst muligt omfang konkrete, målbar og kan udføres her og nu. Andre handlinger er bevidst beskrevet brede, for at sikre rummelighed til løbende at gribe initiativer fra samarbejdspartnere, og justere efter ny viden i løbet af handleplanens tidsperiode.

Der udarbejdes en årlig statusrapport over udmøntningen af handleplanen, som forelægges Udvalget for Bæredygtighed og Landdistrikter. Det er besluttet, at Handleplanen forlænges til 2026, således at et nyt byråd kan sætte de nye ambitioner for fødevarerhandleplanen.

DIALOGPROCESSEN IFT. VEDVARENDE ENERGIPROJEKTER

Processen har til formål at sikre at planlægning kun igangsættes for projekter, der har tilstrækkelig lokal opbakning og er tilpasset lokalområdet. Derfor lægges der særlig vægt på at der i hvert VE-projekt har været gennemført forhåndsdialog mellem lokalområdets borgere, opstiller og Sønderborg Kommune, inden opstiller indsender endelig ansøgning. Ved at indgå tæt dialog på forhånd opnår borgerne indflydelse, opstillere opnår kvalificering af deres projektforslag, og dermed er der større chance for tilstrækkelig opbakning fra lokalområdet. Sønderborg Kommune faciliterer dialogen. Se forslag til denne proces i Figur 29.

Figur 29: Proces for forhåndsdialog ifm. vedvarende energiprojekter

Erhverv og turisme

Figur 30: Pendlingsmønstre i Sønderborg Kommune - 2018-2023

		2018	2023	Vækst 2018-2023
Indpendling	Antal	3.413	4.888	-1,1%
	I procent af antal arbejdspladser	14,7%	14,6%	-0,1 pct.point
Udpendling	Antal	5.606	6.407	14,3%
	I procent af antal beskæftigede borgere	16,4%	18,3%	1,9 pct.point
Nettoindpendling	Antal i alt	-664	-1.519	

Indpendlere, der bor uden for landet, indgår ikke. Udpendling til udlandet indgår.

Kilde: Kontur 2024 for Sønderborg Kommune – Region Syddanmark

Figur 31: Huspriser i syddanske kommuner

	1. kvartal 2021	1. kvartal 2024	Ændring 2021-2024
Assens	7.951	7.937	-0,2%
Billund	10.143	10.545	4,0%
Esbjerg	12.709	12.628	-0,6%
Fanø	10.983	10.582	-3,7%
Fredericia	12.297	12.743	3,6%
Faaborg-Midtfyn	7.982	8.391	5,1%
Haderslev	7.710	8.523	10,5%
Kerteminde	11.600	10.793	-7,0%
Kolding	13.047	12.814	-1,8%
Langeland	5.890	6.740	14,4%
Middelfart	11.913	13.429	12,7%
Nordfyns	8.215	8.249	0,4%
Nyborg	9.940	10.637	7,0%
Odense	16.861	17.797	5,6%
Svendborg	12.200	13.831	13,4%
Sønderborg	8.699	9.137	5,0%
Tønder	5.309	5.980	12,6%
Varde	8.259	8.450	2,3%
Vejen	7.641	7.412	-3,0%
Vejle	12.661	13.129	3,7%
Ærø	6.240	9.347	49,8%
Aabenraa	7.513	7.261	-3,4%
Syddanmark	10.821	11.262	4,1%

Tabellen viser den gennemsnitlige kvadratmeterpris for handlede parcel- og rækkehuse i kommunerne og i Syddanmark. Priserne er for parcel- og rækkehuse, som er handlet i 1. kvartal 2021 og 1. kvartal 2024. Salget af lejligheder er ikke indregnet.

Kilde: Kontur 2024 for Sønderborg Kommune – Region Syddanmark

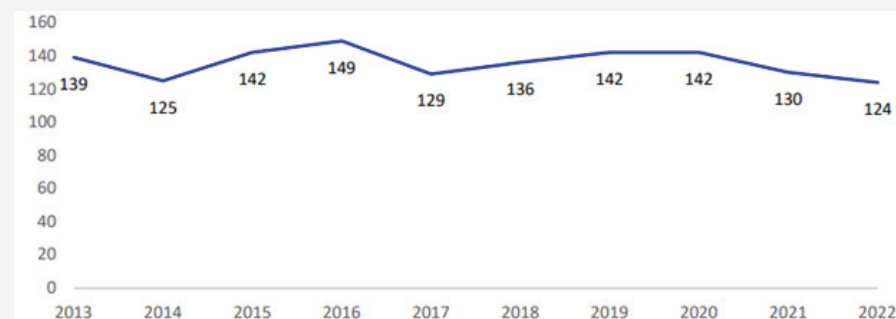

Andel virksomheder opdelt på størrelse 2022

	1-9 ansatte	10-19 ansatte	20-49 ansatte	50+ ansatte
Sønderborg	79,5%	10,4%	6,3%	3,8%
Syddanmark	80,3%	9,7%	6,5%	3,5%
Hele landet	81,3%	9,0%	6,3%	3,3%

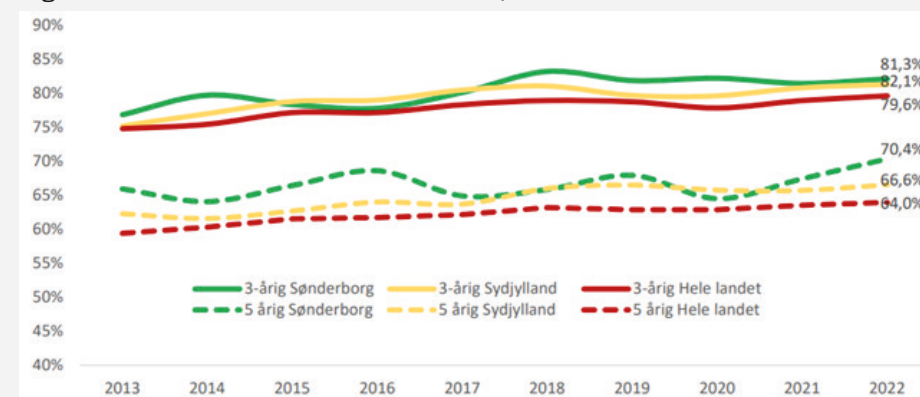
Kilde: Kontur 2024 for Sønderborg Kommune – Region Syddanmark

Figur 32: Nye reelle virksomheder (renset) i Sønderborg Kommune

Kilde: Danmarks Statistiks iværksætterdatabase. En reel virksomhed er ifølge Danmarks Statistik en virksomhed, der i etableringsåret eller året efter kan præstere, hvad der svarer til et halvt årsværk. Fra 2022 inddrages ligeledes virksomhedens balance i afgrænsningen. Iværksættertallene for 2022 kan derfor ikke umiddelbart sammenlignes med de tidligere årgange. I figuren er tallene renset for virksomheder inden for finansiering og ejendoms-handel.

Figur 33: Overlevelsesrater efter område, 2013-2022

Figuren viser virksomhedernes overlevelsesrater efter tre og fem år i Sønderborg Kommune, Syddanmark og Hele landet

Kilde: Danmarks Statistiks Iværksætterdatabase

UDVIKLINGSRÅD SØNDERJYLLAND (URS)

URS er en forening og et partnerskab mellem de fire sønderjyske kommuner, erhvervslivet og landsdelens uddannelsesinstitutioner. URS arbejder for bedre rammebetingelser for landsdelens erhvervsliv og uddannelsesinstitutioner og bringer de sønderjyske mærkesager til Christiansborg. URS understøtter partnerskaber på tværs af kommuner, erhvervsliv og uddannelser.

URS har en vision om, at Sønderjylland i 2030 er kendt i Skandinavien, Danmark og Nordeuropa som frontløberområde inden for grøn teknologi. Der udvikles og fremstilles produkter, der driver den grønne omstilling og bidrager til FN's Verdensmål om en mere bæredygtig verden.

URS arbejder ud fra fire strategiske områder:

- Grøn Landsdel 2030 (blandt andet inspirere flere virksomheder til at fokusere på bæredygtighed)
- Arbejdskraft til Vækst og Velfærd (blandt andet styrke kendskabet til landsdelens uddannelser)
- Porten til Europa – Infrastrukturudvikling (blandt andet en fast forbindelse mellem Als og Fyn)
- Business Region Sønderjylland (blandt andet strategiske analyser inden for erhvervsudvikling)

SITUATIONSBILLEDET I SØNDERBORG KOMMUNE I 2024 VISER EN LAVERE UDVIKLING I ANTALLET AF NYE JOBS I DEN PRIVATE SEKTOR, FÆRRE VIRKSOMHEDER OG IVÆRKSÆTTERE I FORHOLD TIL LANDSGENNEMSNITTET

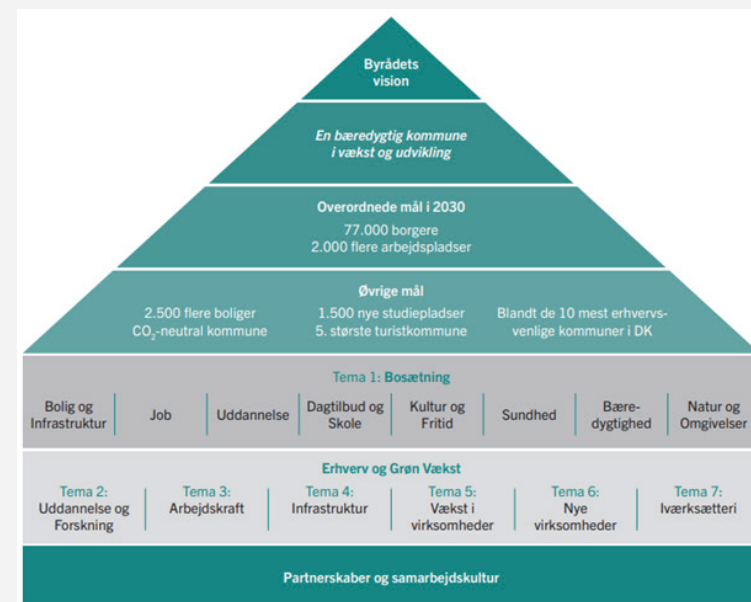
Situationsbillede 2024		
Negativ befolkningsudvikling - 0,6% +3,1% i DK 2018-2023 (Danmarks Statistik)	Få erhvervsaktive i alderen 25-45 år 41,5% 49,5% i DK pr. 1.1.2024 (Danmarks Statistik)	Færre privatskabte arbejdspladser de sidste 10 år - 2.976 I forhold til resten af DK 2013-2023 ("Jobindsats")
Iværksætter Nr. 90 i DK Antal etablerede CVR numre pr. 1000 borgere i SK / 2023 (Experian)	Antal virksomheder med +1 medarbejder 20,1 pr. 1.000 indb. 27,5 pr. 1.000 indb. i DK 2023 (SVR / DUN & Bradstreet)	Antal af virksomheder med +10 medarbejdere 3,5 pr. 1.000 indb. 4,7 pr. 1.000 indb. i DK 2023 (SVR / DUN & Bradstreet)

Kilde: Masterplan for Bosætning, Erhverv og Grøn Vækst 2024-2030 – Sønderborg Kommune

MASTERPLAN FOR BOSÆTNING, ERHVERV OG GRØN VÆKST 2024-2030 UDSPRINGER AF BYRÅDETS VISION:

- Vi vil være flere borgere i Sønderborg Kommune
- Vi vil være verdenskendte for vores ambitiøse grønne omstilling
- Sønderborg Kommune skal have Danmarks bedste grønne erhvervmiljø
- Vi sikrer alsidighed og bredde i uddannelsesudbuddet

Med det afsæt er vækstambitionen: En bæredygtig kommune i vækst og udvikling

Kilde: Masterplan for Bosætning, Erhverv og Grøn Vækst 2024-2030 – Sønderborg Kommune

MASTERPLAN FOR BOSÆTNING, ERHVERV OG GRØN VÆKST 2024-2030

Byrådet godkendte i august 2024 Masterplan for Bosætning, Erhverv og Grøn Vækst.

Masterplanen sætter den strategiske retning for det videre arbejde med at tiltrække nye borgere til kommunen og arbejdet med at understøtte den samlede erhvervsudvikling i Sønderborg Kommune.

Udgangspunkt er, at der skal sikres en målrettet og koordineret indsats for at tiltrække og fastholde studerende, arbejdskraft og virksomheder i kommunen samt understøtte udvikling og vækst i eksisterende små og mellemstore virksomheder (SMV'er) og inden for iværksætteri.

Masterplanen tager afsæt i et helhedsperspektiv og går på tværs af politiske områder, forvaltninger og partnere. Den bygger på eksisterende målsætninger i interne og eksterne planer og strategier og fremhæver vækstambitionen i Byrådets Vision. Den sætter den overordnede retning for den videre udvikling af Sønderborg Kommune, hvorimod indsatser og handlinger skal konkretiseres i implementeringsprocessen.

SØNDERBORG VÆKSTRÅD

Sønderborg Vækstråd er organiseret som en forening. Foreningen har til formål at samle nye og eksisterende erhvervsudviklingsaktiviteter og derved understøtte vækst og beskæftigelse i kommunens nye og eksisterende virksomheder. Vækstrådet har fokus på både at styrke indsatsen overfor iværksættere samt små- og mellemstore virksomheder (SMV'er).

Vækstrådet yder blandt andet en proaktiv indsats for at præge iværksætterkulturen og styrke iværksætteriet på ungdomsuddannelserne og uddannelsesinstitutionerne i kommunen.

Sønderborg Vækstråds virke er baseret på en fælles indsats mellem kommune, erhvervsliv og uddannelser med henblik på at støtte op om Masterplan for Bosætning, Erhverv og Grøn Vækst 2024-2030. Der er udarbejdet et kommissorie for 2025-2026 mellem Sønderborg Kommune og Sønderborg Vækstråd, der er godkendt i Byrådet i november 2024. Jf. kommissoriet skal Vækstrådet facilitere forretningsudvikling og projekt- og netværksudvikling, samt tiltrække "soft-money" (offentlige innovations støttemidler) og "hard-money" (investorkapital i form af egenkapital og ejerandele) til kommunens virksomheder. Målet er, at Vækstrådet har bidraget til at skabe 500 nye arbejdspladser ved udgangen af 2030.

STEAR

STEAR (Sønderborg Energy & Tech Startup) er et offentligt-privat samarbejde mellem private virksomheder og fonde, Syddansk Universitet Sønderborg og Sønderborg Kommune. STEAR har et strategisk fokus på at tilbyde innovative iværksættere/startups professionel assistance til at modne, udvikle og kommercialisere deres forskningsbaserede, højteknologiske idéer og løfte dem til succesfulde vækstvirksomheder.

STEAR fokuserer sine indsatser til iværksættere/startups inden for Energy & Tech. Målet er at bringe bæredygtige løsninger ud til hele verden. STEAR tilbyder eksperthjælp til alt fra produkt- og forretningsudvikling til markedsadgang, internationalisering, synliggørelse, netværk og investeringer.

ALS-FYN BROEN

Sønderborg Kommune og Faaborg-Midtfyn Kommune har indgået en samarbejdsaftale med det formål at etablere en fast forbindelse mellem Fyn og Sønderjylland. Projektet blev igangsat i 2017.

AlsFynBroen vil blive ca. 11 kilometer lang, og det vil tage ca. 7 minutter af køre fra Fyn til Als og omvendt. I dag tager færgeoverfarten 50 minutter. Samtidig viser rapporter og analyser, at en fast forbindelse er en samfundsøkonomisk rentabel investering, der vil give et afkast på 5,5 procent.

Siden 2017 har man arbejdet målrettet på, at projektet kommer højere på den nationale politiske dagsorden. I april 2021 kom projektet et skridt tættere på målet, da regeringen præsenterede sit udspil til en ny infrastrukturplan.

Forundersøgelsen af Als-Fyn Forbindelsen viser, at der er muligheder for at skabe en fast forbindelse, enten bro eller tunnel, der kan binde Sydfyn sammen med Als og Sydjylland. Det er Sund og Bælt og Vejdirektoratet, der har foretaget undersøgelsen.

MASTERPLAN FOR TURISME OG HANDEL 2024-2027

I september 2023 godkendte Byrådet Masterplan for Turisme og Handel 2024-2027. For at konkretisere indsatserne i den strategiske masterplan udarbejdes der hvert år en handleplan for turisme og handel. Udvalget for Erhverv og Grøn Vækst godkendte handleplanen for 2025 i november 2024.

Masterplanen udspringer af Byrådets vision 2022-2025 om, at en satsning på turisme skal skabe liv og fremme økonomisk vækst og inspirere til bosætning.

Masterplanen sætter den strategiske retning for arbejdet med at udvikle turismen og den samlede handel i Sønderborg Kommune. Turisme og handel er koblet tæt sammen og ses som hinandens forudsætninger – en øget turisme er en forudsætning for at kunne udvikle det lokale handelsliv, og et rigt og varieret handelsliv er nødvendigt for at kunne trække endnu flere turister til området.

På baggrund af en potentialeanalyse er der i masterplanen peget på tre overordnede styrkepositioner for Sønderborg-området:

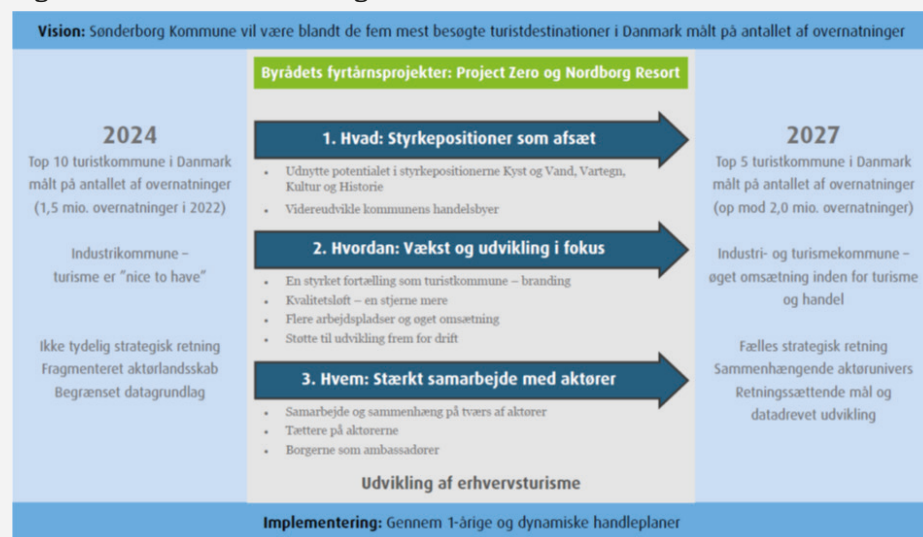
- Kyst og vand
- Vartegn (slotte, Dybbøl Banke, Gendarmstien m.m.)
- Kultur og historie

Visionen for Masterplan for Turisme og Handel 2024-2027 er: Sønderborg Kommune vil være blandt de fem mest besøgte turistdestinationer i Danmark målt på antallet af overnatninger.

Sønderborg Kommune er i dag på en 10. plads over turistkommuner i Danmark målt på antallet af overnatninger. Visionen skal ses i sammenhæng med etableringen af fyrtårnsprojektet Nordborg Resort, og de muligheder resortet giver for at udvikle turismen i hele kommunen.

Figur 34: Fra vision til virkelighed

DESTINATION SØNDERJYLLAND

Foreningen Destination Sønderjylland blev dannet i 2015 mellem de fire sønderjyske kommuner – Haderslev, Aabenraa, Tønder og Sønderborg. Foreningens formål er at foretage turistfremmende aktiviteter for de sønderjyske kommuner, herunder udvikle destinationens turismeprodukt og tiltrække flere turister.

Destination Sønderjylland har ansvaret for produktudvikling, eventudvikling, gennemførelse af events, markedsføring og kompetenceudvikling i turismeerhvervet. Ud over de fire kommuner består medlemskredsen af en række af områdets turistaktører.

De fire borgmestre er repræsenteret i bestyrelsen, som derudover består af en turistaktør fra hver kommune. Hertil suppleres med en ekstra turistaktør fra Sønderjylland.

Jf. Lov om erhvervsfremme er det destinationsselskabet, der skal stå for markedsføringen af området overfor potentielle turister. Det betyder således også, at hver enkelt kommune ikke kan gennemføre markedsføringskampagner eller lignende.

NORDBORG RESORT

Sønderborg Kommune etablerede i 2016 sammen med Bitten og Mads Clausens Fond og Linak A/S Udviklingsselskabet Nordals Ferieresort. Da arbejdet med masterplan og afsøgning af investorer i 2019 var gennemført, solgte Sønderborg Kommune sin andel i selskabet til de to øvrige ejere. Selskabet blev herefter 100 pct. privatejet.

I Byrådets Vision 2022-2025 står, at Sønderborg Kommune har satset stort på at udvikle turismen, og der er opnået gode resultater med en positiv udvikling i antallet af turister i kommunen gennem flere år. Det er en udvikling, som Byrådet fortsat vil prioritere. Fyrtårnsprojektet Nordborg Resort skal være med til at styrke turismen i hele kommunen. Resortet åbner den 20. juni 2025.

Der forventes 160.000 gæster årligt, som fordeler sig mellem 45 pct. danskere, 45 pct. tyskere og de sidste 10 pct. fordeler sig mellem hollændere, svenskere og nordmænd. Man forventer, at 75 pct. af gæsterne er børnefamilier.

DEN KONGELIGE KØKKENHAVE VED GRAASTEN SLOT

I 2015 besluttede Sønderborg Kommune og Slots- og Kulturstyrelsen, at den gamle køkkenhave ved Graasten Slot i Gråsten skulle omdannes til en ny attraktion i Sønderjylland til glæde for lokalmiljøet og turister fra ind- og udland. Køkkenhaven blev indviet af H.M. Dronningen og H.K.H. Prinsesse Benedikte fredag den 24. juli 2020.

Den Kongelige Køkkenhave byder gæster indenfor året rundt, hvor man kan opleve et væld af urter, frugttræer, buske med bær og blomster. Der er desuden etableret gårdbutik og café. Kongefamilien har i årtier tilbragt en stor del af sommeren på Graasten Slot, hvor køkkenhaven har fungeret som produktionshave og leveret frisk frugt og grønt til det kongelige køkken.

Det er Slots- og Kulturstyrelsen, der har ansvaret for driften og vedligeholdelsen af Graasten Slot og Graasten Slotshave. Den Kongelige Køkkenhave ved Graasten Slot bliver drevet som et partnerskab bestående af Sønderborg Kommunes socialpsykiatriske tilbud Væksthuset, lokale foreninger, frivillige og Slots- og Kulturstyrelsen.

I 2022 havde køkkenhaven et rekordår rent besøgmæssigt på 70.000. Det var en sommer med godt "havevejr", og mange lagde vejen forbi Gråsten under Tour de France, der passerede gennem byen. I 2023 var besøgstallet på 50.000.

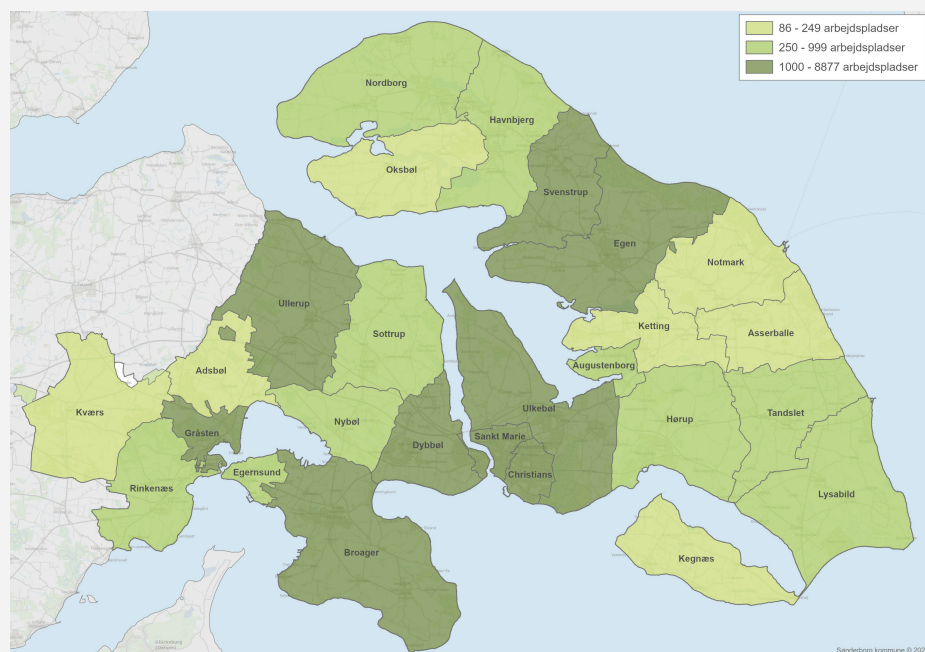
Der er i budgetaftalen 2024-2027 afsat midler til en fase 2 i udviklingen af Den Kongelige Køkkenhave. Forvaltningerne Omsorg og Udvikling samt Kultur og Erhverv er i den forbindelse i dialog med Slots- og Kulturstyrelsen og lokale foreninger om, hvordan køkkenhaven bør og kan udvikles

over de kommende år.

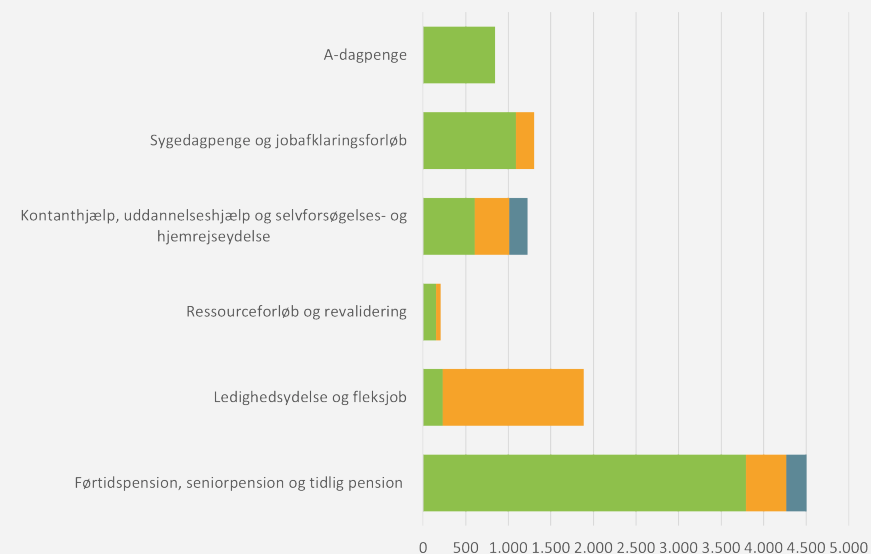

Arbejdsmarked

Kort over antal arbejdspladser fordelt på sogne

**Figur 35: Antal personer på offentlig forsørgelse i februar 2025 (fuldtidsper-
soner)**

Kilde: Jobindsats.dk

DANMARKS BEDSTE JOBCENTER BESKÆFTIGELSESPOLITIK 2023-2026

Politikken sætter retningen for beskæftigelsesindsatsen i Sønderborg Kommune i 2023-2026. Den skal sikre, at:

- virksomhederne kan få den arbejdskraft med de kompetencer, de efterspørger.
- flest muligt af kommunens borgere kan forsørge sig selv og har mulighed for et godt arbejdsliv.

Beskæftigelsesindsatsen bygger på fire grundprincipper:

- *Et jobcenter med højt til loftet*
Medarbejderne i jobcentret har frihed til at tænke nyt og finde præcis den vej, der hjælper den enkelte i arbejde eller uddannelse.
- *Et menneskeligt og tillidsfuldt jobcenter*
Vi bruger et sprog og en tone, der involverer og inviterer til et konstruktivt samarbejde med den ledige eller sygemeldte. Det gode samarbejde er essentielt for at hjælpe borgerne godt videre.
- *En relevant og skræddersyet indsats*
Indsatsen skal være relevant for den enkelte, og de ledige skal kunne se vejen til jobbet i de møder og aktiviteter, de deltager i med jobcentret.
- *Den gode relation til virksomhederne*
Vi værner om samarbejdet med virksomhederne, og deres behov er et pejlemærke for vores vejledning af de ledige. Virksomhederne har jobbene, og det er hos dem, de ledige opbygger tilknytning til arbejdsmarkedet.

Danmarks bedste jobcenter – Beskæftigelsespolitikken blev godkendt i Byrådet i december 2022. Den er forankret i Arbejdsmarkedsudvalget.

REFORM AF BESKÆFTIGELSESIKTSATSSEN

I april 2025 indgik regeringen, Liberal Alliance, Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti og Radikale Venstre en aftale, der skal reformere kommunernes beskæftigelsesindsats: *Aftale om reform af beskæftigelsesindsatsen – Mere værdighed, større frihed og færre regler*. Reformen skal indføres i 2026 og 2027, og den bliver et væsentligt omdrejningspunkt i den kommende byrådsperiode.

SØNDERBORG I ARBEJDE

Siden coronakrisen i 2020 har kommunen arbejdet tæt sammen med arbejdsmarkedets parter og lokale uddannelsesinstitutioner om et vel-fungerende og fremtidssikret arbejdsmarked i Sønderborg Kommune. Samarbejdet er manifesteret i en 4-partsaftale, som Byrådet godkendte i marts 2021. 4-partsaftalen er undervejs i en revideret udgave i foråret 2025.

POLITISK PRIORITEREDE INDSATSER

- *Virksomhedssamarbejdet*
Jobcentret hjælper virksomhederne med at rekruttere, fastholde og kompetenceudvikle deres medarbejdere.
- *Uddannelse*
Uddannelse, opkvalificering og revalidering giver ledige og arbejdsskadede borgere nye kompetencer, som det lokale arbejdsmarked

efterspørger.

- *Unge ledige*
Vi tror på dig og det du kan – det er tankesæt, når jobcentret hjælper unge ledige videre i job eller uddannelse. De unge får den rette tværfaglige støtte fra dag ét – primært i en virksomhed.
- *Grøn Turisme*
Indsats for udsatte og svage ledige, som udvikler deres personlige og faglige kompetencer.
- *Fleksjobpuljer og lønnede timer*
Få ugentlige arbejdstimer, som giver flere borgere tilknytning til arbejdsmarkedet.
- *Aktivitetspark Guderup*
Under den nye arbejdspligt udvikler integrationsborgere på kontanthjælp deres personlige og faglige kompetencer rettet mod virksomhedernes behov for arbejdskraft.
- *Rejseholdet*
Fokus på at forebygge sygemeldinger og fastholde medarbejdere i virksomhederne.
- *Veteranindsats*
Hjælp og støtte til overgangen fra militærtjeneste til civilsamfund for tidligere udsendte soldater.

INTEGRATIONSRÅD

Sønderborg Kommune har nedsat Integrationsrådet, som skal bidrage til en effektiv og sammenhængende integrationsindsats og fremme etnisk ligestilling i kommunen.

Integrationsrådet er sammensat af borgere i Sønderborg Kommune med en anden etnisk baggrund end dansk og repræsentanter fra Byrådet, skoler og daginstitutioner, foreninger og beskæftigelsesområdet.

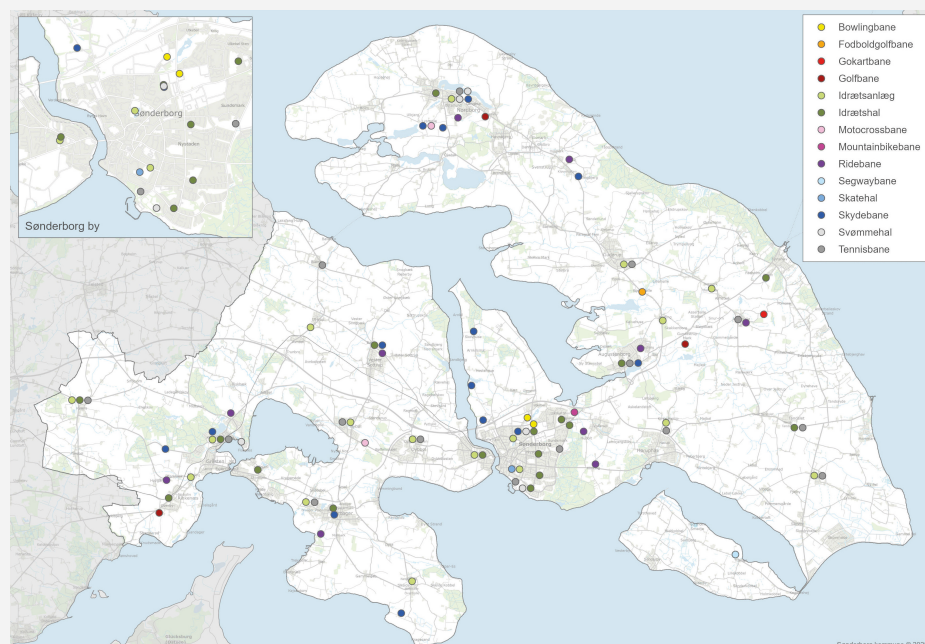
Byrådet og kommunens øvrige politiske udvalg kan rådføre sig hos Integrationsrådet i sager, som de ønsker at kende rådets holdning til.

Integrationsrådet har siden 2005 uddelt Årets Brobyggerpris til personer, organisationer eller virksomheder, som har gjort en særlig indsats for integrationen i Sønderborg Kommune.

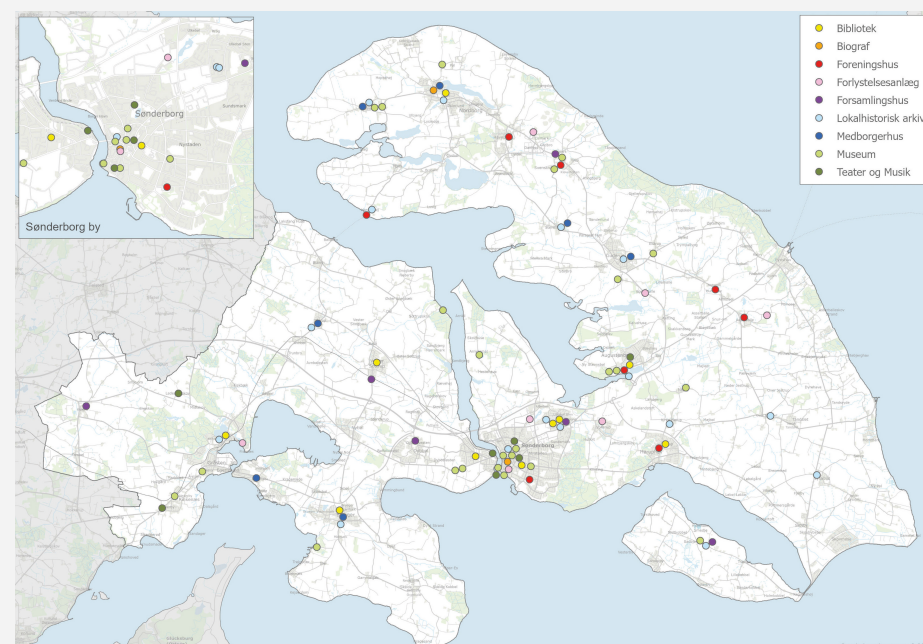

Kultur

Kort med sports- og fritidsaktiviteter

Kort med kultur

KULTURKOMPASSET SØNDERBORG 2025

Kulturkompasset blev til på baggrund af, at Sønderborg med Sønderjylland-Schleswig var kandidat i konkurrencen om at blive Europæisk Kulturhovedstad i 2017.

KulturKompasset er et styringsredskab for kulturindsatsen i Sønderborg Kommune. Det er et dynamisk værktøj, hvor fokuspunkter revideres i hver byrådsperiode, og to-årige handleplaner udvikles i samarbejde med kulturaktører og borgere.

KulturKompasset Sønderborg 2025 blev godkendt af Byrådet i sommeren 2014, og arbejdet med implementeringen er forankret i Udvalget for Kultur, Idræt og Medborgerskab. I løbet af 2025 igangsættes en proces for inddragelse af borgere, kulturaktører og øvrige interessenter i forhold til at udarbejde en ny kulturpolitik for Sønderborg Kommune gældende fra 2026.

Den nye politik skal godkendes af Byrådet.

IDRÆTS- OG FRITIDSPOLITIK 2025-2028

Politikken skal skabe gode rammer for udvikling, udfoldelse og samarbejde inden for idræts- og fritidslivet i Sønderborg Kommune og give flere lyst til at engagere sig i fællesskabet. Med idræts- og fritidspolitikken integreres både idræts-, fritids-, folkeoplysnings- og aftenskoleområdet i samme politik, da der fra alle områder kan trækkes tråde til det gode liv og den fysiske og mentale sundhed.

Politikken beskriver kommunens målsætninger og handlinger inden for

følgende indsatsområder:

- Flere aktivt engageret i idræts- og fritidslivet
- Foreningernes rolle og udvikling
- Samarbejde på tværs
- Idræts- og fritidsfaciliteter
- Talentudviklingsmiljø

Idræts- og fritidspolitikken blev godkendt af Byrådet i april 2025. Arbejdet med implementeringen er forankret i Udvalget for Kultur, Idræt og Medborgerskab.

PLAN FOR UNGEKULTUR 2025-2026

Plan for Ungekultur 2025-2026 skal sikre og styrke udviklingen af ungdomskulturen for unge mellem 15-25 år i Sønderborg Kommune.

Plan for Ungekultur er udarbejdet i tæt samarbejde med en arbejdsgruppe bestående af multikulturelle lokale unge mellem 15 og 25 år.

Plan for Ungekultur har fokus på følgende områder:

- Ambitioner og muligheder for fremtiden
- Fællesskaber på tværs

Plan for Ungekultur blev godkendt af Udvalget for Kultur, Idræt og Medborgerskab i november 2024.

MASTERPLAN SØNDERBORG MUSIKSKOLE 2019-2027

Masterplan Sønderborg Musikskole beskriver musikskolens mission, vision og mål for fremtidens musikskole. Behovet for masterplanen skal

ses i lyset af en national udvikling på musikskoleområdet, hvor faldende elevtal, skolereform og stor interesse fra mange aktørers side om at fange børn og unges interesse, har udfordret musikskolens status som et eftertragtet fritidstilbud. Masterplanen sætter en langsigtet retning med ambitiøse målsætninger for perioden 2019-2029.

Masterplan Sønderborg Musikskole blev godkendt i Byrådet den 26. juni 2019, og arbejdet med implementeringen er forankret i Udvalget for Kultur, Idræt og Medborgerskab.

MASTERPLAN AUGUSTINA KUNSTHAL & KUNSTPARK

I 2017 erhvervede Sønderborg Kommune Augustiana med det formål at bevare de fire bygningsværker og den dertilhørende park. Den overordnede vision er at udvikle Augustiana til en bredt appellerende kunst- og kulturinstitution, der formidler kunst på et højt og anerkendt niveau.

Byrådet godkendte den 3. oktober 2018 Masterplan for Augustiana Kunsthall & Kunstpark, og arbejdet med implementeringen er forankret i Udvalget for Kultur, Idræt og Medborgerskab. I 2025 er der blevet igangsat et arbejde med henblik på at udarbejde en udviklingsplan for Augustiana Kunstpark & Kunsthall.

BIBLIOTEKET SØNDERBORG – VIRKSOMHEDSPLAN 2025

Biblioteket har grundlæggende et demokratisk formål – at ”fremme oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet”, hvilket står skrevet i biblioteksloven. Biblioteket medvirker til at sikre, at borgerne har mulighed for at fungere som aktive medborgere i et demokratisk samfund. Her spiller biblioteket en betydelig rolle, ikke blot for den enkelte, men også for sam-

fundet som helhed. Biblioteket skal være et kulturelt omdrejningspunkt, som bidrager til oplevelser, være center for læring, viden og it med fokus på brugernes perspektiv.

Biblioteksvæsenet i Sønderborg Kommune består af et hovedbibliotek beliggende i Multikulturhuset i Sønderborg by og herudover seks selvstændige lokalbiblioteker i henholdsvis Nordborg, Augustenborg, Hørup, Vester Sottrup og Gråsten.

MASTERPLAN FOR EVENTS – SAMMEN OM VÆRDISKABENDE EVENTS

Masterplan for Events 2024 - 2027 sætter rammen for, hvordan Sønderborg Kommune vil arbejde strategisk med events på tværs af organisationen til udvikling af områder som kultur, sundhed, turisme og bosætning. Masterplanen er retningsgivende for alle kommunale events på tværs af organisationen og fungerer ligeledes som pejlemærke for eventaktører. Den relaterer sig til Byrådets Vision om Et godt liv, Turisme, Grøn omstilling og jobvækst samt Levende byer, lokalsamfund og fællesskaber.

Formålet med Masterplan for Events er at styrke:

- Oplevelser – for glade og stolte borgere
- Bosætning – for vækst og udvikling
- Branding – for at få Sønderborg på landkortet og tiltrække turister.

Masterplan for Events 2024-2027 blev godkendt i Byrådet den 20. december 2023.

HANDLEPLAN FOR MEDBORGERSKAB MEDBORGERSKAB 2024-2025 – VI UDVIKLER OS SAMMEN

Byrådet godkendte den 29. november 2023 "Handleplan for Medborgerskab 2024-2025". Handleplanen er resultatet af en proces, som Udvalget for Kultur, Idræt og Medborgerskab igangsatte i efteråret 2022. Den beskriver seks handlinger, der skal styrke Sønderborg Kommune som et godt sted at bo og leve.

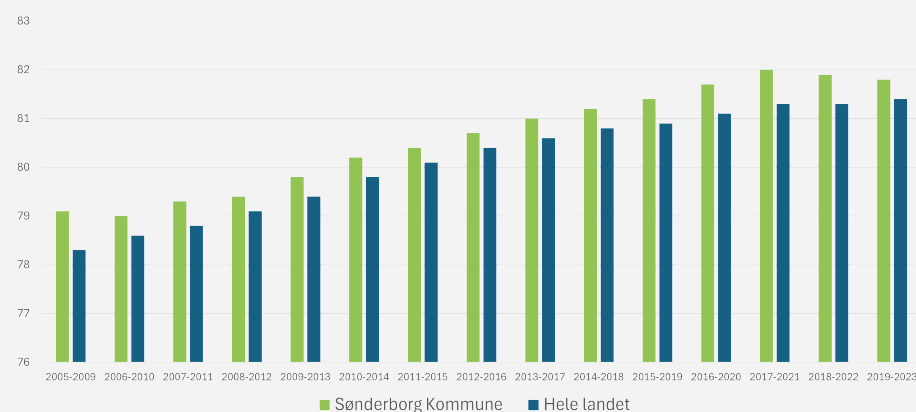
Formålet er at styrke arbejdet med medborgerskab i kommunen ud fra et ønske om aktiv inddragelse af borgerne samt at sikre åbenhed i de politiske processer.

Sundhed

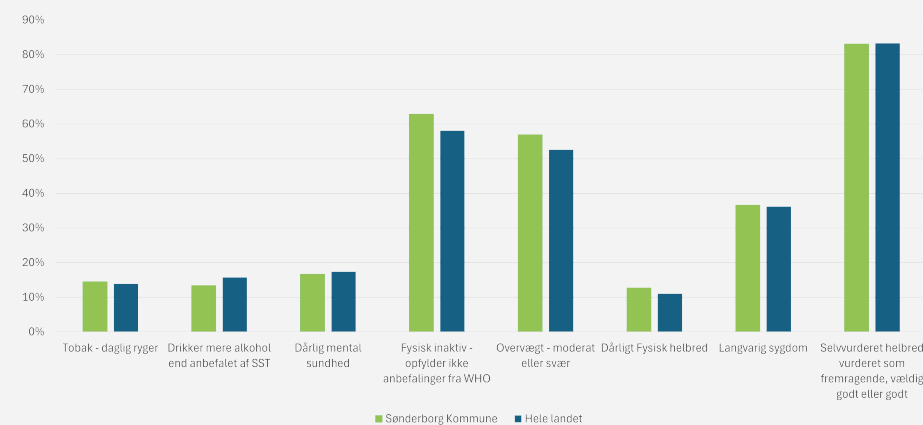
SUNDHEDSPOLITIK 2019-2022: "MOD PÅ MERE SUNDHED"

Figur 36: Middellevetid for 0-årige efter tid og område

Data fra den nationale sundhedsprofil 2021

Figur 37: Selvrapporteret sundhed og livsstil blandt borgere (fra 16 år) i Sønderborg Kommune

Data fra den nationale sundhedsprofil 2021

Fokus i sundhedspolitikken er at fremme borgernes fysiske og mentale sundhed. Det gøres ved at gøre de sunde valg nemmere, sætte tidligt ind i alle aldre, bygge videre på det, der virker og investere i det gode liv i fællesskab. Sundhedspolitikken understøtter Byrådets fokus på et godt liv og skal ses i sammenhæng med øvrige politikker, der tilsammen skal understøtte, at borgerne har de bedste forudsætninger for et godt liv i alle aldre.

Sundhedspolitikken indeholder fem prioriterede fokusområder:

- Alkohol og tobak
- Mental sundhed

- Fysisk aktivitet
- Vaner
- Kronisk sygdom

Sundhedspolitikken blev godkendt i februar 2023, og arbejdet med implementeringen er forankret i Sundhedsudvalget.

SØNDERBORG KOMMUNES POLITIK FOR DET FRIVILLIGE SOCIALE OG SUNDHEDSFREMMENDE OMRÅDE 2024-2026

I politikken for det frivillige sociale og sundhedsfremmende område har Sønderborg Kommune et overordnet fokus på, at fællesskaber er noget, vi skaber sammen.

Frivillighedspolitikken har fire centrale fokusområder, hvor målsætningen er at understøtte det frivillige sociale og sundhedsfremmende område, så eksisterende fællesskaber kan udvikles og nye kan opstå. Dette med henblik på i større grad at favne den virkelighed og de tendenser, vi står overfor nu og her på frivillighedsområdet.

Politikken for det frivillige sociale og sundhedsfremmende område er kommunens ramme for denne opgave og har til hensigt at give alle interesserede et billede af, hvordan kommunen arbejder med frivillighed. Ligeledes giver politikken kommunens medarbejdere en fælles forståelse af opgaven.

De fire fokusområder er:

1. Fleksible rammer og vilkår
2. Brobygning
3. Ensomhed
4. Mental sundhed

Byrådet godkendte i 2024, at politikken for det frivillige sociale- og sundhedsfremmende område 2020 - 2023 "Fællesskaber er noget, vi skaber sammen" videreføres i tre år, så den udløber med udgangen af 2026. Implementeringen er forankret i Sundhedsudvalget.

Frivillighedens Hus på Perlegade danner fysisk ramme for det frivillige, sociale og sundhedsfremmende arbejde i kommunen.

DET NÆRE SUNDHEDSVÆSEN

Med sundhedsreformen, der træder i kraft den 1. januar 2027, ændres sundhedsvæsenets struktur, økonomien og opgavefordelingen mellem kommuner og regioner med formålet om at styrke og fremtidssikre det samlede sundhedsvæsen og rykke det tættere på borgerne.

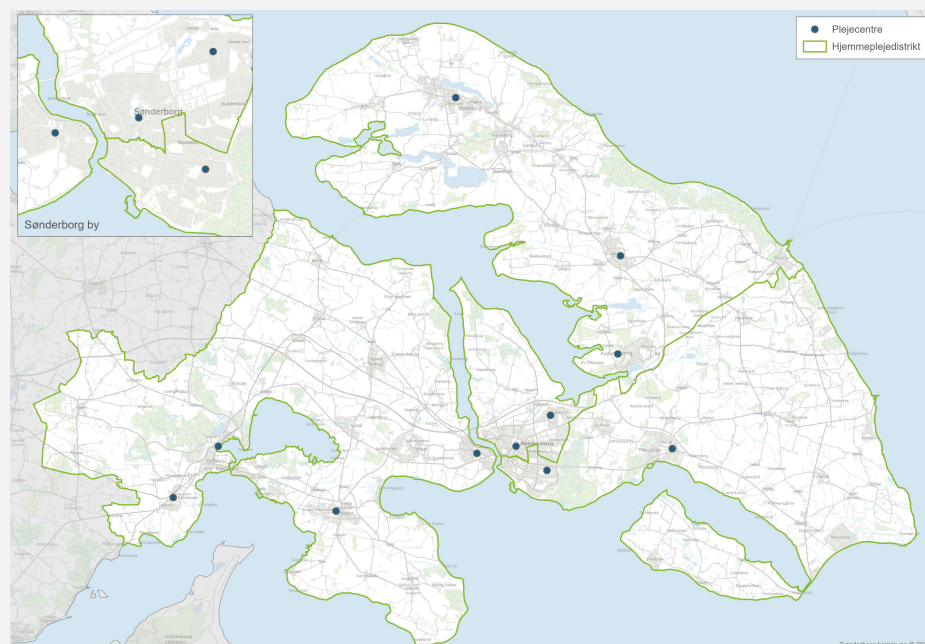
Samarbejdet omkring borgernes sundhed og helbred forankres pr. 1. januar 2026 i det forberedende Sundhedsråd Sønderjylland, hvor Sønderborg Kommune indgår med ét politisk medlem.

Sundhedsråd Sønderjylland skal udbygge det nære sundhedsvæsen og sikre sammenhæng mellem behandlingen på sygehuset, de sønderjyske kommuner og almen praksis. Derfor er det vigtigt med et velfungerende samarbejde mellem sygehus, kommuner og praktiserende læger.

Kommunens samlede sundhedsindsats er i høj grad forankret i de forskellige driftsafdelinger – den kommunale tandpleje, sundhedsplejen, forebyggelsesenheden og træningsenheden, som er en del af Sundhedscentret. Fælles for alle afdelinger er, at der er fokus på tidlig indsats, forebyggelse og kvalitet i ydelserne.

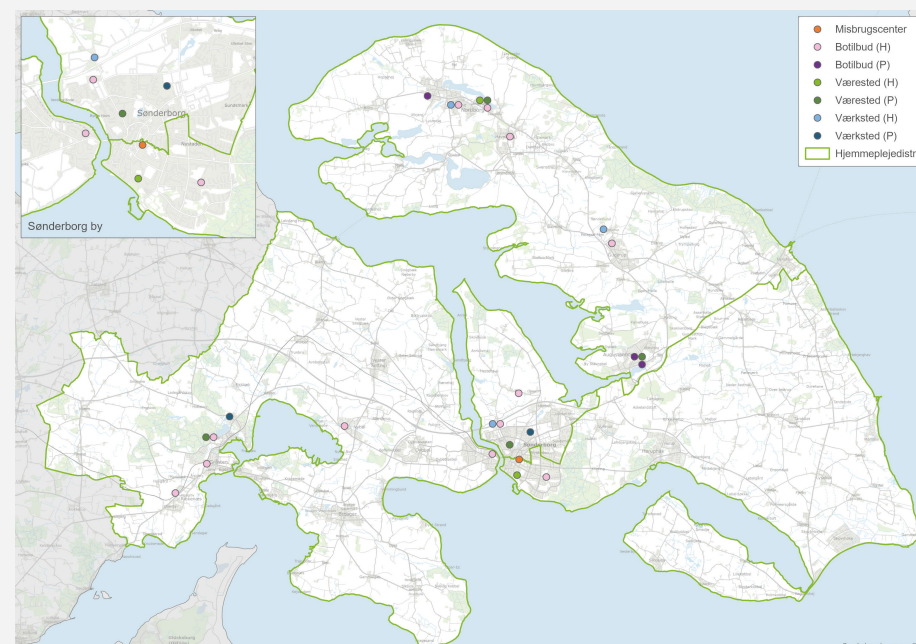
Social, senior og handicap

Oversigt over plejecentre og hjemme- og sygeplejedistrikter

533 boliger fordelt på 10 plejecentre, heraf 10 korttidspladser, 43 boliger til svært demente, syv boliger til ældre udviklingshæmmede samt 481 almindelige plejeboliger.
37 pladser på Center for Korttidspladser.
Der er 2.330 borgere visiteret til hjemmepleje og 913 til sygepleje.

Oversigt over psykiatri og handicap

298 pladser fordelt på 16 botilbud, heraf 16 vurderingsboliger.
747 borgere modtager § 85 støtte i eget hjem.
207 borgere er visiteret til et aktivitets- og samværstilbud.
486 borgere besøger værestederne.

VÆRDIGHEDSPOLITIK FOR ÆLDREOMRÅDET

Værdighedspolitikken tager afsæt i Sønderborg Kommunes Vision 2022-2025, som vægter at møde borgerne i øjenhøjde og sikre tryghed, omsorg og støtte til dem, der har brug for det, så alle kan trives og udvikle sig.

På den baggrund beskriver politikken udvalgets overordnede værdier for omsorgsarbejdet med ældre borgere i Sønderborg Kommune. Det kommer til udtryk i politikken syv fokusområder:

- Livskvalitet
- Selvbestemmelse
- Fællesskab
- Nære og kære
- Kvalitet, tværfaglighed og sammenhæng i plejen
- Mad og ernæring
- En værdig død

Med politikken har udvalget et grundlag for vigtige drøftelser og beslutninger om, hvordan værdierne omsættes til handling. Både drøftelser og handling skal ske sammen med borgerne, pårørende, frivillige, civilsamfundet, medarbejderne og det politiske niveau.

Værdighedspolitikken blev godkendt af Byrådet 21. december 2022, og arbejdet med implementeringen er forankret i Social-, Senior- og Handicapudvalget.

SOCIALPOLITIK

Politikken er udarbejdet gennem en bred samskabelsesproces, hvor borgere, pårørende, interesseorganisationer, virksomheder og faglige orga-

nisationer har bidraget.

Det gode arbejde fortsættes, fordi alle kan noget, men ingen kan alt. Sammen skabes mening og sættes retning.

Der er udvalgt seks fokusområder for denne politik. Disse fokusområder er centrale for, at alle kan trives og udvikle sig:

- Værdighed
- Sundhed og Trivsel
- Fællesskaber
- Beskæftigelse
- Fleksibilitet
- Helhedssyn

Til hvert fokusområde er der formuleret en ambition, som er med til at sætte retningen for de kommende års arbejde.

Socialpolitikken lægger op til, at der tages udgangspunkt i det enkelte menneskes håb og drømme for fremtiden. Socialpolitikken har fokus på socialt ansvar, fælles løsninger, rummelighed og mangfoldighed. Socialpolitikken forventes godkendt af Byrådet 27. august 2025, og arbejdet med implementeringen er forankret i Social-, Senior- og Handicapudvalget.

ÆLDRE RÅD, HANDICAP RÅD OG UDSATTESAMRÅDET

Ældrerådet er et rådgivende, høringsberettiget organ, som rådgiver kommunens politikere om ældrepolitiske spørgsmål. De formidler synspunkter om lokalpolitiske spørgsmål vedrørende ældre mellem borgerne og Byrådet.

Ældrerådet varetager ældres interesser på alle områder, som har betydning for dem. Det er trivsel i kommunen, herunder sociale, kulturelle, trafikale, bolig- og byplanmæssige forhold. Værdighedspolitikken udmøntning på plejecentrene og i Hjemme- og Sygeplejen har stor bevågenhed, og det forebyggende arbejde er også en vigtig del af Ældrerådets virksomhed.

Ældrerådets arbejde skal dække alle ældres interesser uanset funktionsniveau.

Handicaprådet er et rådgivende, høringsberettiget organ, som rådgiver kommunens politikere om handicappolitiske spørgsmål og behandler alle lokalpolitiske spørgsmål, som vedrører mennesker med fysiske og psykiske handicap.

Handicaprådet beskæftiger sig ikke med konkrete person- og klagesager, men drøfter spørgsmål af mere generel karakter og kommer med forslag til såvel politiske som administrative initiativer.

Udsattesamrådet er nedsat af Social-, Senior- og Handicapudvalget, er talerør for samfundets socialt udsatte og sætter fokus på vores forståelse af social udsathed, hvem der er socialt udsatte, og ikke mindst hvilken betydning politikker og beslutninger har for, at nogle mennesker bliver socialt udsatte.

Udsattesamrådet beskæftiger sig ikke med konkrete person- og klagesager, men drøfter spørgsmål af mere generel karakter og kommer med forslag til såvel politiske som administrative initiativer.

Det tilstræbes, at Udsattesamrådet rummer viden og praktisk erfaring

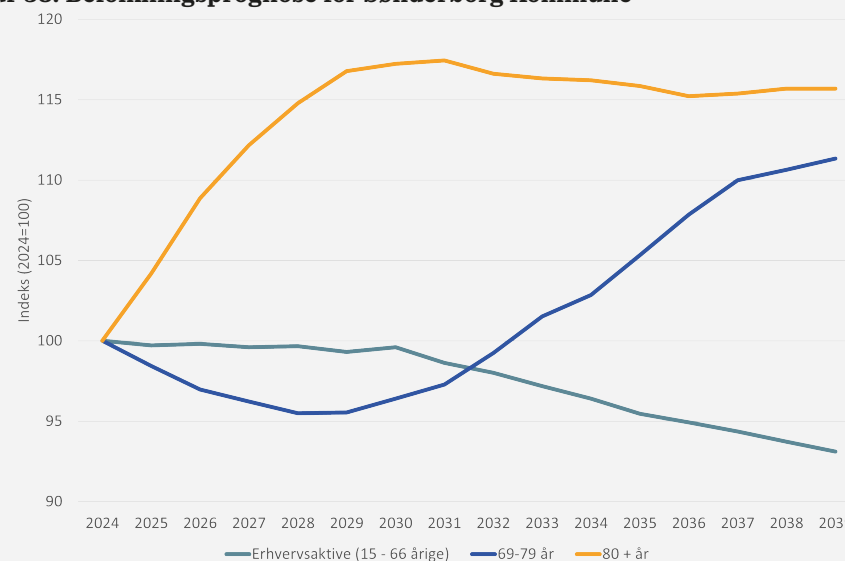
inden for alle områder (hjemløse, borgere med rusmiddelmisbrug, prostituerede, psykisk sårbare, unge udsatte) og har repræsentanter fra både offentlige og frivillige organisationer samt borgere.

Det tilstræbes, at udsattesamrådet rummer viden og praktisk erfaring inden for alle områder (hjemløse, borgere med rusmiddelmisbrug, prostituerede, psykisk sårbare, unge udsatte) og har repræsentanter fra både offentlige og frivillige organisationer samt borgere.

Demografi

Forventningerne til den demografiske udvikling er dobbeltrettede både i forhold til udvikling på ældreområdet og faldende fødselsrate med lavere udbud af arbejdskraft til følge.

Figur 38: Befolkningsprognose for Sønderborg Kommune

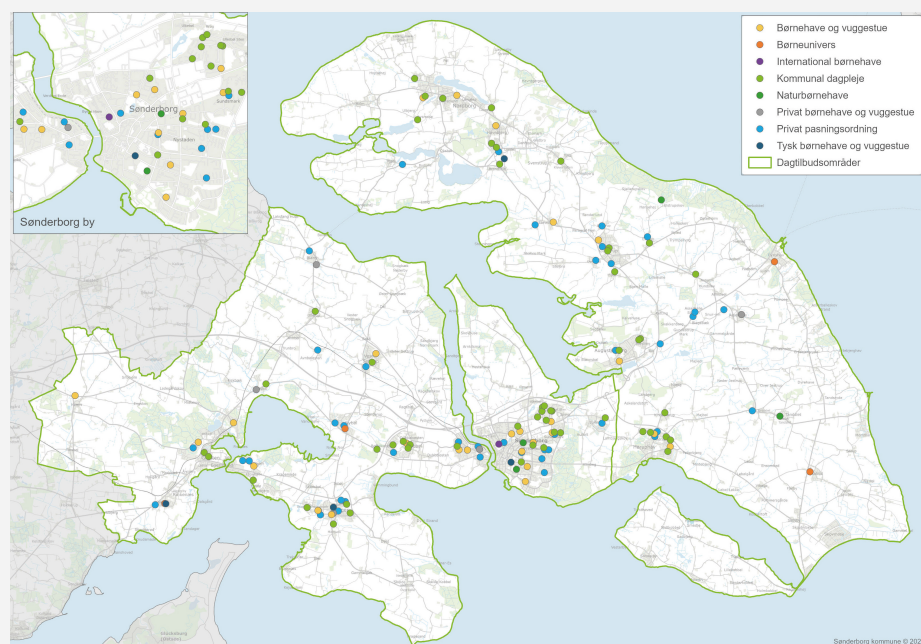

Der vil fortsat være en stigning i antallet af borgere, der kræver støtte og pleje fra Sønderborg Kommune. Det er især tydeligt i den seneste befolkningsprognose, der viser en betydelig stigning i antallet af borgere i aldersgruppen over 80 år, som vil stige med over 700 borgere frem mod 2029. Denne udvikling betyder, at kommunen konstant skal tilpasse ressourcer og strategier for at imødekomme borgernes behov. De kommende år vil der være en stagnation i antallet af potentielle medarbejdere i den erhvervsaktive alder. Derfor er der fokus på brugen af velfærdsteknologiske hjælpemidler og partnerskab med SOSU-uddannelserne om at tiltrække flere til de sundhedsfaglige uddannelser.

Børn og uddannelse

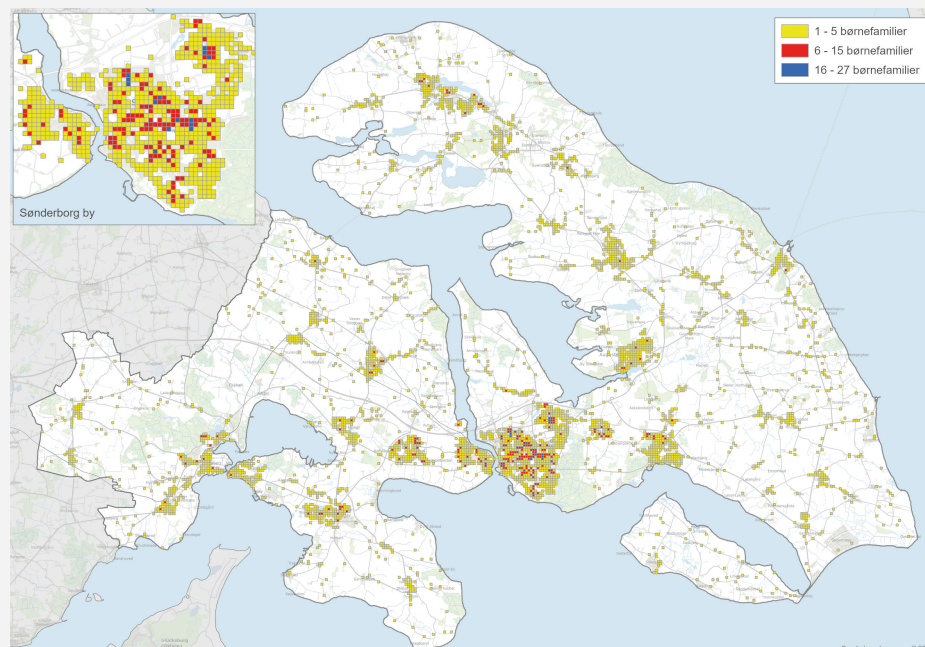
Kort med daginstitutioner samt dagtilbudsdistrikter

Kort med skoler samt skoledistrikter

Kort med børnefamilier

ARBEJDET MED EN NY SAMMENHÆNGENDE BØRNE- OG FAMILIE-POLITIK

Byrådet skal ifølge Barnets Lov §15 formulere en børnepolitik, der har til formål at sikre sammenhængen mellem det generelle og forebyggende arbejde og den målrettede indsats for børn og unge med behov for særlig støtte. I budgetaftalen (2025-2028) er aftaleparterne enige om, at familiernes perspektiv skal fylde mere på tværs af politikområderne i Sønderborg Kommune. Derfor er processen med at udvikle en ny sammenhængende børne- og familiepolitik igangsat. Politikken skal sikre, at Sønderborg Kommune fortsat er et attraktivt sted for familier at bo og

udvikle sig.

Politikken skal afløse og bygge videre på resultaterne fra den tidligere børne- og ungepolitik 'Børne- og ungepolitik for Sønderborg Kommune: Ambitioner i Øjenhøjde' og 'Kvalitet i Dagtilbud og Skoler – en helhedsplan for Børn og Uddannelse'.

Politikken vil fokusere på følgende områder:

- Familie
- Læring og udvikling
- Sundhed og trivsel
- Fritidsliv

FRA SPECIAL- TIL ALMENOMRÅDET

I kobling til "Kvalitet i dagtilbud og skole – en helhedsplan for dagtilbud og skole" og "Sammenhængende børne- og uddannelsespolitik – Ambitioner i øjenhøjde" arbejdes der målrettet med at søge flere løsninger i almenområdet frem for at segregere elever i specialtilbud.

I Sønderborg Kommune er der lige nu 7% af skoleeleverne, der gør brug af et specialtilbud. Pt. går 21% af budgettet for kommunens skoleområde til specialområdet. I budgetforliget 2025-2028 blev der afsat 1,8 mio. kr. årligt til inklusion og kompetenceudvikling på skole- og dagtilbudsområdet.

Børne- og Uddannelsesudvalget har den 7. november 2024 godkendt tre pejlemærker for bevægelsen fra special- til almen. Formålet er at sikre en bæredygtig økonomi, samt at alle børn og unge får det rette tilbud:

- En styrkelse af almenområdet på dagtilbud, skole og ungeområdet
- Flere mellemformer tæt på børnenes almene tilbud
- Et fortsat fokus på børn og unge, som har brug for et mere vidtgående og specialiseret tilbud

Aktuelt pågår en proces med at udarbejde konkrete modeller og tiltag for de tre pejlemærkers udmøntning og implementering i praksis. Bevægelsen sker i en bred inddragende proces, med en tværgående styregruppe.

Arbejdet er i gang og vil forventeligt have en indfasning over en treårig periode.

DAGTILBUD

Dagtilbuddene i Sønderborg Kommune er inddelt i fire geografiske områder: Als, Sønderborg og Jylland med hver deres dagtilbudsleder. Derudover er der et område for de fire tyske daginstitutioner. Hvert dagtilbudsområde har tilknyttet mellem fire og 11 afdelinger. En afdeling består af en vuggestue og en børnehave eller blot en børnehave. Områderne Als, Jylland og Sønderborg har hver en specialgruppe tilknyttet en afdeling. Derudover er der en §83 specialbørnehave, som er specialiseret i at tage sig af børn med varig nedsat fysisk og/eller psykisk funktionsnedsættelse. Endelig er tre afdelinger tilknyttet hver deres børneunivers.

Mere uddannet personale

I Sønderborg Kommune besluttede byrådet den 3. maj 2017 som en del af Helhedsplanen, at det pædagogiske personale i daginstitutionerne skal bestå af 80 procent pædagoger, 10 procent pædagogiske assistenter og 10 procent pædagogmedhjælpere. Personalesammensætningen i Sønderborg Kommune er i august 2024 i gennemsnit på 78 procent pædagoger,

12 procent pædagogiske assistenter og 10 procent pædagogmedhjælpere. Der arbejdes ud fra en fordelingsnøgle, hvor mindre institutioner med under 50 børn får tildelt midler, så de kan leve op til 80-10-10-kravet.

Ambition om høj normering

Loven om minimumsnormering forpligtede kommunerne til senest 1. januar 2024 at sikre minimum én pædagogisk medarbejder til tre børn i vuggestue og én til seks børn i børnehave. Normeringen i Sønderborg Kommune er i 2023 på én pædagogisk medarbejder til 2,8 børn i vuggestue og én til 5,8 børn i børnehave.

Idet personalet består af 78 pct. pædagoger, sikrer Sønderborg Kommune en normering, hvor der er en høj andel af uddannet personale.

Normeringstallene er udregnet på basis af nye retningslinjer gældende fra 1. januar 2024, hvor følgende tre områder ændres:

- Ledere indregnes med vægt 85% og ikke vægt 100% i normeringen
- Statslige puljemidler til sociale normeringer trækkes ud af normeringsopgørelsen
- Børn mellem 2,9 og 3 år skal tælle som vuggestuebørn indtil de fylder 3 år og 1 måned

KIDS – pædagogisk tilsyn i dagtilbud

I 2024 blev KIDS-redskabet anvendt til det obligatoriske pædagogiske tilsyn i dagtilbud for fjerde gang. KIDS, som står for Kvalitetsudvikling i daginstitutioner, er et systematisk observationsredskab, som anvendes til at tage temperaturen på det enkelte dagtilbuds pædagogiske kvalitet. KIDS tager afsæt i forskningen om, hvad der udgør den mest fordelagtige pædagogiske kontekst, så børn har de bedste muligheder for at trives, udvikle sig og lære.

Temaerne for tilsynet i 2024 var: fysiske omgivelser, relationer, leg og aktivitet samt kommunikation og sprog.

SKOLERNES ÅRTI – FREMTIDENS SKOLE

I budgetaftalen 2024-2027 under overskriften *Investeringer i fremtiden – vores skoler og børn* er det besluttet, at de næste 10 år skal være skolernes årti. Hermed ønsker man at fortsætte arbejdet med Fremtidens Skole. Det rummer investeringer i og klare sigtelinjer for kvalitet og mål for arbejdet med Sønderborgs kommunale folkeskoler, samt et markant løft af de fysiske rammer for folkeskolerne i 2025-2035.

Arbejdet med Skolernes Årti – Fremtidens Skole indebærer, at en rådgivende arbejdsgruppe i de kommende år arbejder med udvikling af kvalitet i kommunens folkeskoler via en række temaer. Målet er at skabe en moderne og bæredygtig folkeskole med elever og medarbejdere i trivsel.

Derudover indebærer arbejdet et markant løft af de fysiske rammer for folkeskolerne i 2025-2035. Modernisering og renovering af folkeskolerne fysiske rammer har særligt fokus på at løfte bygningsmassen, indeklima og læringsmiljøer. Hertil har Byrådet afsat 50 mio.kr. årligt, svarende til en samlet investering på 500 mio.kr. over ti år.

De første skoler er prioriteret. Masterplaner for Alssund-Skolen og Gråsten Skole udarbejdes i 2025, og renoveringen af Nordals-Skolen forventes opstartet ultimo 2025. Foruden gennemgribende renoveringer af folkeskolerne, er der i Sønderborg Kommune afsat midler til løbende forbedringer af de fysiske rammer og læringsmiljøer på skolerne.

PROJEKT FAMILIEHUSE

Formålet med projekt Familiehuse er at løfte den støtte og vejledning, som vi allerede giver til sårbare småbørnsfamilier og kommende forældre, herunder udvikle og styrke vores indsatser i Familiehuse på matrikler, som vi allerede har.

Målgruppen for vores arbejde er kommende forældre og forældre med børn i alderen 0-6 år, herunder særligt forældre, som har brug for en mere individuel og håndholdt hjælp til at være familie. Målgruppen inkluderer børn med fysiske eller psykiske funktionsnedsættelser samt et fokus på ikke etniske danske familier.

Projekt familiehuse skal styrke det tværgående samarbejde mellem Børn- og Familie, Dagtilbud og Sundhedsplejen både på det forebyggende og et mere indgribende niveau. Herudover er en styrkelse af samarbejdet med regionen, praktiserende læger samt civilsamfundsorganisationerne tænkt ind.

Projektet løber fra februar 2025 til december 2027.

UNICEF BØRNEVENLIG BY OG KOMMUNE

Sønderborg Kommune vil være en Børnevenlig By og Kommune. I budgetaftalen (2025-2028) er aftaleparterne enige om at afsætte ressourcer til at Sønderborg kan certificeres som UNICEF Børnevenlig By og Kommune, herunder til etablering af børneråd, der skal sikre inddragelse af børnenes perspektiv i de lokale beslutningsprocesser.

Grundtanken er, at børn og unges perspektiv i større udstrækning bliver

hørt, og at de får indflydelse på de beslutninger, der gennemføres i kommunen. Ikke alene på de områder, der naturligt er tilknyttet børne- og skoleområdet, men også i forhold til at børn og unges stemme bliver hørt, når det fx gælder udvikling af byrum eller sundhedsfremmende initiativer. Partnerskabet med UNICEF er således et helhedsorienteret projekt, der har til formål at fremme gode løsninger på tværs af politikområder og sektorer i kommunen. Projektet bør derfor tænkes ind tværkommunalt og i de politikker, der justeres og udvikles på alle områder.

En kommune, der certificeres som børnevenlig af UNICEF, skal som minimum leve op til følgende:

1. Kommunen skal iværksætte tiltag, som fremmer lige muligheder for alle grupper af børn.
2. Kommunen skal dokumentere resultater, der sikrer barnets ret til at blive respekteret, hørt og føle sig tryk samt barnets ret til et godt fritidsliv og kernevelfærdsydelser.
3. Kommunens børn og unge skal inddrages systematisk og reelt i alle relevante lokale anliggender.

DEN KOMMUNALE UNGEINDSATS (KUI)

Alle kommuner har en kommunal ungeindsats, der koordinerer de unges samlede forløb på tværs af uddannelses-, beskæftigelses- og socialindsatsen. Den kommunale ungeindsats (KUI) er i Sønderborg Kommune organiseret som en samarbejdsmodel på tværs af forvaltningerne Økonomi og Arbejdsmarked, Omsorg og Udvikling og Børn, Uddannelse og Sundhed.

De nationale mål for den kommunale ungeindsats er:

- I 2030 skal mindst 90% af de 25-årige have gennemført en ungdomsuddannelse.

- I 2030 skal andelen af unge op til 25 år, som ikke har tilknytning til uddannelse eller arbejdsmarked, være halveret.

En lokal vision og pejlemærker for KUI er blevet udarbejdet baseret på en ekstern analyse af ungeområdet samt politiske drøftelser. Handleplanen "Flere unge i job og uddannelse 2025-2030" er en konkret implementering af visionen og de fastsatte pejlemærker for den kommunale ungeindsats i Sønderborg Kommune.

Handleplanen anerkender og bygger videre på de nuværende indsatser på såvel social-, uddannelses- og beskæftigelsesområde, som har været med til at nedbringe antallet af unge, som ikke er i job eller uddannelse fra 714 unge i 1. halvår 2020 til 573 unge i 1. halvår 2024. Med henblik på at mindske tilgangen af unge uden job/uddannelse vurderes det, at der er behov for at etablere yderligere tværfaglige og håndholdte indsatser.

Handleplanens målsætning er, at det landspolitiske mål (måltal 2) om, at antallet af unge, der ikke er i job og uddannelse i 2030 halveres, indfries.

Tiltag 1: "Jobvejen"

En for stor andel af unge lykkes ikke i uddannelsessystemet og har i stedet brug for at gå jobvejen for senere at tage en uddannelse. Med et strategisk fokus på jobvejen i alderen 15-30 år, bygges der videre på og styrkes de erfaringer og effekter, der er opnået gennem et tæt samarbejde med lokale virksomheder. Strategien udmøntes gennem en fælles virksomhedsindsats på tværs af beskæftigelses- og uddannelsesområderne. Målet er, at de unge kommer i fritidsjob, som vil bidrage til at forebygge, at de unge mister tilknytning til job eller uddannelse.

Tiltag 2: "Boost"

"Boost" er et projekt, som skal afprøve en ny samarbejdsform i KUI-indsatsen. Medarbejdere fra uddannelses- beskæftigelses- og socialområdet organiseres i et tværgående og helhedsorienteret team. Målgruppen for "Boost" er unge i alderen 15-20 år, som har komplekse og meget forskellige udfordringer. Fælles for de unge er, at de har behov for en håndholdt og individuel indsats. I projektet skal de unge have en aktiv hverdag og helst ude i en virksomhed eller uddannelsesinstitution. Andre aktiviteter skal finde sted i et ungemiljø, f.eks. i Mejeriet, og skal bidrage til, at den unge oplever en hverdag med aktivitet og forpligtende fællesskaber.

Kilder

LIS

Indenrigs- og Sundhedsministeriets kommunale nøgletal (noegletal.dk)

KMD Opus

Danmarks Statistik

Kontur 2024 for Sønderborg Kommune – Region Syddanmark

Danmarks Statistiks iværksætterdatabase

Masterplan for Bosætning, Erhverv og Grøn Vækst 2024-2030 – Sønderborg Kommune

Jobindsats.dk

Den nationale sundhedsprofil 2021

Vision for KUI-indsatsen i Sønderborg Kommune

Links

Byrådets Vision, Planstrategi og Kommuneplan 2022-2025:
sonderborgkommune.dk/vision-fyrtaarne

Budgethandleplanen:
<https://dagsordener.sonderborgkommune.dk/vis?id=675158f9-8542-40c3-8329-d83b46eb3770&punktid=f0c20b85-2e33-457d-b0b9-397ec88d84de>

Indkøbs- og udbudspolitik:
https://sonderborgkommune.dk/sites/default/files/2022-04/indkoebs-og_udbudspolitik.pdf

Befolkningsprognose:
sonderborgkommune.dk/befolkningsprognose

ProjectZero:
www.projectzero.dk

Naturpolitikken:
<https://sonderborgkommune.dk/sites/default/files/2022-04/naturpolitik%20%281%29.pdf>

Indsatsplan for grundvand:
[Forside - Indsatsplan for Als - Sønderborg Kommune](#)

Masterplan for parkering:
[Masterplan for Parkering i Sønderborg by 2025-2036](#)

Handleplan for grøn omstilling af persontransport:
[Handleplan for grøn omstilling af persontransport_opdateret.pdf](#)

Spildevandsplan 2025-2030:
[Sønderborg - Spildevandsplan 2025 - 2030 - Sønderborg Kommune](#)

Varmeplan 2024:
[Forside - Varmeplan 2024 - Sønderborg Kommune](#)

Vandforsyningsplan:
[Forside - Vandforsyningsplan 2023-2031 - Sønderborg Kommune](#)

Klimaportal:
[Sønderborg - Klimaportal - Sønderborg Kommune](#)

Hertugernes Augustenborg:
[Hertugernes Augustenborg | Slot, slotskirke, palæer, park og barokhuse](#)

Handleplan for Fødevarer:
[Handleplan for Fødevarer 2022-2025_0.pdf](#)

Udviklingsråd Sønderjylland:
[UdviklingsRåd Sønderjylland | Sammen står vi stærkt](#)

Masterplan for Bosætning, Erhverv og Grøn Vækst:
[Masterplan for Bosætning, Erhverv og Grøn Vækst 2024-2030](#)

Sønderborg Vækstråd:
[Sønderborg Vækstråd](#)

STEAR:
[stear.dk](#)

Als-Fyn rapporten:
[Læs Als-Fyn rapporten her](#)

Masterplan for Turisme og Handel:
[Masterplan for Turisme og Handel 2024-2027](#)

Visit Sønderjylland:
[Velkommen til Sønderjylland - dit foretrukne feriemål i Danmark](#)

Center Parcs Nordborg Resort:
[Center Parcs Naturresort Nordborg Resort](#)

Gråsten Slot:
[Graasten Slot og slotshave](#)

Beskæftigelsespolitikken:
[Beskaeftigelsepolitikken_2023-2026_\(Godkendt_21-12-2022\)](#)

Integrationsrådet:
[sonderborgkommune.dk/politik-og-indflydelse/integrationsraadet](#)

Kulturkompasset:
[https://sonderborgkommune.dk/sites/default/files/2022-04/kulturkompasset_2025_web.pdf](#)

Kulturhandleplan:
[Kulturhandleplan 2023-2025_final_single.pdf](#)

Idræts- og Fritidspolitikken:
[https://sonderborgkommune.dk/sites/default/files/2025-05/Idr%C3%A6ts-og-fritidspolitikken-2025-2028.pdf](#)

BMC Fonden:
[www.bmcfond.dk/projekter-filantropi/udviklingsselskabet-nordals-ferieresort](#)

Den Kongelige Køkkenhave:
[https://www.visitsønderjylland.dk/turist/information/den-kongelige-kokkenhave-graasten-gdk1119681](#)

Plan for Ungekultur:
[Plan for Ungekultur 2025-2026](#)

Masterplan for Sønderborg Musikskole:
[https://sonderborgkommune.dk/sites/default/files/2022-04/musikskolens_masterplan_webfil.pdf](#)

Handleplan for Augustiana Kunsthøjskole & Kunstpark:
[https://sonderborgkommune.dk/handleplan-augustiana](#)

Biblioteket Sønderborg – Virksomhedsplan 2025:
[Virksomhedsplan 2025 A4 enkeltsider](#)

Masterplan for Events 2024-2027:
[Masterplan-Event-2024-2027..pdf](#)

Handleplan for Medborgerskab 2024-2025:

[Handleplan for Medborgerskab 2024-2025](#)

Sundhedspolitik:

[Sundhedspolitik 2023-2026 - final - 26.1.23 - web \(002\).pdf](#)

Sønderborg Kommunes politik for det frivillige sociale og sundhedsfremmende område:

[Frivillighedspolitik 2024-2026.PDF](#)

Frivillighedens Hus:

<https://sonderborgkommune.dk/frivillighedens-hus>

Sundhedsreformen:

[Aftale om sundhedsreform 2024 vers. 2-04.02.2025.pdf](#)

Værdighedspolitik:

sonderborgkommune.dk/politik-og-indflydelse/vaerdighedspolitik

Socialpolitik:

sonderborgkommune.dk/politik-og-indflydelse/socialpolitik

Sønderborg Kommune
Rådhusvej 10
6400 Sønderborg
T: 88 72 64 00
E: post@sonderborg.dk
W: sonderborgkommune.dk

Udarbejdet maj 2025